

Regionala styrkor och branschkluster i Helsingborg-Helsingör

- en kartläggning av näringslivet och utvecklingen i norra Öresund

Foto: Peter Brinch

Förord

Det är bara fyra kilometer mellan Helsingborg och Helsingør. Fundera på hur ofta du åker längre sträckor än så, i arbetet eller för upplevelser.

Trots detta visar studien som du nu har framför dig att utbytet över sundet är relativt litet idag.

Den geografiska närheten utgör en god grund men står långt ifrån ensam som faktor när det kommer till att stimulera till- och utveckla samverkan över gränserna. Utgångspunkten för samarbetet mellan Helsingborg och Helsingør är en gemensam tro på att vi blir starkare tillsammans.

Utvecklade gränsregionala samarbeten på olika nivåer, i olika näringsgrenar och branscher, blir värdefulla inte bara för aktörerna själva utan också för regionen i stort.

Studien, som har tagits fram av Helsingborgs stad och Helsingør Kommune, identifierar ett antal gemensamma möjligheter för regionens näringsliv.

Statistiskt underbyggda slutsatser, som utgör ett unikt underlag, ger oss en tydlig riktning för det arbete med konkreta strategier, handlingsplaner och åtgärder som nu kan ta vid.

Peter Danielsson
Kommunstyrelsens ordförande
Helsingborgs stad

Benedikte Kiær
Borgmester
Helsingør Kommune

Innehåll

Förord	2
Inledning.....	4
Sammanfattning	5
10 rekommendationer för det fortsatta arbetet.....	6
Näringslivet i Helsingborg-Helsingör	9
Näringslivets struktur i Helsingborg-Helsingör	10
Näringslivets förändring och utveckling i Helsingborg-Helsingör	10
Branschkoncentrationer och viktiga näringar i Helsingborg-Helsingör	12
Framträdande branscher i Helsingborg-Helsingör	13
Kultur-, besöks- och upplevelsenäringarna.....	15
Handel.....	15
Transport	17
Textil- och läderindustri	17
Plast-, glas- och betongindustri.....	17
Kemisk industri	19
Näringslivets styrkor i Helsingborg-Helsingör.....	19
Kluster och agglomerationers betydelse för regional utvecklingen.....	20
Kritik mot klusterbegreppet.....	20
Agglomeration istället för kluster?.....	20
Näringslivets syn på samarbeten över sundet	22
Samarbeten över Öresund	22
Vad kan göras för att stärka samarbetet mellan Helsingborg och Helsingör?	24
Helsingborgs och Helsingörs styrkor och svagheter	24
Likheter och skillnader i de båda länderna	25
Geografi och befolkning.....	26
En region i utveckling.....	28
Ekonomisk utveckling i Öresundsregionen.....	29
Arbetslösheten i Öresundsregionen	29
Kunskap och utbildning	30
En välutbildad befolkning men behoven ökar	30
Universitet och högskolor i Öresundsregionen.....	30
Ökat behov av kvalificerade yrkeskunskaper	30
Utbildningsnivån i Öresundsregionen	32
Rörelser över Öresund.....	33
En fast förbindelse mellan Helsingborg och Helsingör.....	36
Avslutande kommentarer	38
Röster från regionen	40
Källförteckning.....	46

Inledning

Förekomsten av starka branscher och kluster är viktiga förutsättningar för den lokala innovationsförmågan och utvecklingen. I en tid med ökad global konkurrens mellan länder och regioner får även gränsregioner mellan länder en allt större betydelse för ekonomisk tillväxt och förnyelse. Med dessa två antaganden som utgångspunkt ser vi att Helsingborg-Helsingör har unika förutsättningar att utvecklas tillsammans som en viktig del av Öresundsregionen, en av hundra gränsregioner i EU.

Samtidigt som Helsingborg-Helsingör uppvisar ett antal branschkoncentrationer och viktiga profilområden, finns här även ett diversifierat och dynamiskt näringsliv som minskar sårbarheten vid snabba omställningar och förändringar i omvärlden. I de båda städerna finns det närmare 22 000 arbetsställen med cirka 90 000 anställda. Städernas näringslivsstrukturer påminner om varandra med handel och företagstjänster som de dominerande privata näringsgrenarna. Upplevelse- och turismnäringarna får allt viktigare betydelse och tillverkningsindustrin fortsätter att utgöra en central del av Helsingborgs och Helsingörs näringsliv. Det är också inom tillverkningsindustrin och inom textil- och läderindustri, plast-, glas- och betongindustri samt kemisk industri som det går att identifiera en koncentration av anställda jämfört med övriga Öresundsregionen.

Näringslivsstrukturen avgör emellertid inte ensamt en plats attraktivitet, utan är tätt sammanlänkad med en rad andra demografiska, ekonomiska, sociala och infrastrukturella faktorer. Den andra delen av rapporten innehåller därför en översikt av några av dessa faktorer som tillsammans ger en bild av en region med stor framtidstro. Även om rapporten inte har för avsikt att belysa kulturella och socioekonomiska skillnader mellan Sverige och Danmark, är det viktigt att läsaren bär med sig en medvetenhet om näringslivets inbäddning i respektive länders institutionella och organisatoriska strukturer.

Genom att synliggöra de starka branscher och branschkluster som finns i norra Öresund är avsikten snarare att bidra till att öka medvetenheten om regionens starka framtidspotential bland såväl företagare och investerare som bland kommunala och regionala utvecklingsaktörer. Ambitionen är att rapporten ska inspirera till nya möten, samarbeten och affärsmöjligheter på båda sidor av sundet som bidrar till skapandet av en sammanhängande marknad för företagare och arbetskraft.

Avslutningsvis är det viktigt att påpeka att rapporten inte avser att peka ut eventuella klustertendenser i Helsingborg-Helsingör utifrån en strikt definition om vad ett kluster är, eller inte är. Syftet är snarare att identifiera ett antal starka och viktiga branscher i norra Öresundsregionen, både i termer av antal sysselsatta och i termer av specialiseringsgrad i förhållande till övriga Öresundsregionen. Däremot kan positiva effekter av klusterbildningar som branschtäthet, innovation, kunskapsuppbyggnad och kunskapsöverföring fungera som tankekartor över hur städerna kan dra nytta av och utveckla starka branscher, profilområden och de möjligheter som finns i skärningen mellan relaterade näringar.

Sammanfattning

Rapporten har identifierat tre huvudgrupper av näringsgrenar som bedöms vara av särskilt stor betydelse för Helsingborgs och Helsingörs gemensamma styrkor inom den befintliga näringslivsstrukturen.

Den första gruppen består av tre branscher inom tillverkningsindustrin, vilka kan sägas utgöra kluster eller agglomerationer i förhållande till övriga Öresundsregionen. Textil- och läderindustrin; plast-, glas- och betongindustrin samt den kemiska industrin uppvisar en större koncentration av anställda i förhållande till det totala antalet anställda i Helsingborg-Helsingör jämfört med Öresundsregionen som helhet. Flera av de båda städernas största privata arbetsgivare och viktigaste exportföretag återfinns inom de tre relativt relaterade klustren. Samtidigt är det tre relativt små branscher som sysselsätter cirka tre procent av samtliga 90 000 sysselsatta i Helsingborg och Helsingör.

Den andra gruppen av näringsgrenar består av branscher som utgör betydande delar av näringslivet, både i termer av antal anställda och inrikes omsättning. Här återfinns näringsgrenarna handel och transport. Jämfört med övriga Öresundsregionen uppvisar inte Helsingborg-Helsingör någon direkt koncentrationen av antal anställda inom branscherna. Trots det sysselsätter handeln närmare 18 procent och transportnäringen 7 procent av dagbefolkningen. Det innebär att var fjärde person arbetar inom de mycket relaterade branscherna handel och transport.

Handeln är också nära relaterad till turismnäringen som utgör en del av den tredje gruppen av näringsgrenar. Denna tredje grupp består varken av branschkoncentrationer eller av näringar där andelen anställda är särskilt betydande i förhållande till den totala andelen av dagbefolkningen. Däremot är branscherna av stor vikt för Helsingborgs och Helsingörs kortsiktiga och långsiktiga attraktivitet för både boende och besökare. Hit räknas bland annat de växande upplevelse- och turismnäringarna. Inte minst turismnäringen får en allt viktigare ekonomisk och sysselsättningsmässig betydelse för de båda städerna.

Utöver de tre identifierade områdena finns det ett ytterligare antal branscher med hög specialiseringsgrad som inte fångas av den statistiska metoden.

Foto: MacNeale

Här återfinns till exempel maritima verksamheter, livmedelsindustri samt medicinteknik. I både Helsingör och Helsingborg finns flera starka företag samt en inkubator inom medicinteknikområdet som dessutom ingår i Medicon Valley, ett av Öresundsregionens riktigt starka kluster. Även om det formella samarbetet inom Medicon Valley är under diskussion för närvarande, anser företag som medverkar i rapporten att det finns förutsättning för att undersöka om det går att stärka samarbetet ytterligare mellan företagen inom klustret i norra Öresund.

En genomgående uppfattning bland de intervjuade företagen är att de har begränsad kunskap om näringslivet på andra sidan sundet. Generellt anser intervjupersonerna att det hittills inte har funnits några anledningar att besöka Helsingborg eller Helsingör annat än i samband med nöjesaktiviteter och semester. Helsingborg-Helsingör utgör en viktig del i framväxten av en funktionell Öresundsregion. Samtidigt skulle regionens kärnor Köpenhamn-Frederiksberg, Malmö, Lund och Helsingborg behöva knytas samman än bättre för att kunna utnyttja regionens potential fullt ut.

10 rekommendationer för det fortsatta arbetet

Nedan presenteras 10 rekommendationer, utan inbördes ordning, för det fortsatta arbetet kring Helsingborgs och Helsingörs starka branscher och kluster. Rekommendationerna bygger på iakttagelser från den genomförda studien tillsammans med de intervjuer som gjordes med forskare och företagsledare på båda sidor av Öresund. Som komplement har även erfarenheter från tidigare klustersatsningar och klusterstudier vävt in rekommendationerna.

1 Ökat samarbete främjar nytänkande och innovation

Utökat samarbete mellan näringslivet och andra aktörer över sundet kan främja innovation och nytänkande. Det gränsregionala sammanhanget förenar två system, två till viss del skilda tankekulturer och erfarenheter från två olika länder. Skapa fler och bättre kontaktytor där aktörer kan interagera och dra nytta av varandras erfarenheter, olikheter och kunskaper.

2 Satsa på branschspecifika nätverk

Nya arenor och beröringspunkter är viktiga men undvik allmänna träffar. Satsa på branschspecifika eller tematiserade nätverk. För att få företag att engagera sig är det viktigt att samarbetet känns angeläget så att deltagarna blir ambassadörer för initiativet. Eldsjälar är viktiga men låt inte initiativ bli beroende av enskilda personers engagemang.

3 Stärk och utveckla redan etablerade samarbeten

Stimulera till samverkan inom branscher där det redan finns en tradition av, eller tendenser till, samarbete. Kluster växer inte fram ur ingenting utan utvecklas ur befintliga strukturer och nätverk. Rapporten pekar på att det finns möjlighet att vidareutveckla existerande eller tidigare samarbeten inom life science, turism-, kultur- och upplevelsenäringsarna.

4 Satsa på initiativ bortom de "traditionella" branscherna

Våga satsa på initiativ bortom de "traditionella" näringarna. Studien pekar på ett antal existerande koncentrationer i Helsingborg-Helsingör inom textil- och läderindustri; plast-, glas- och betongindustri samt kemisk industri. Undersök närmare koncentrationernas substans och tillväxtpotential, samt vilka förutsättningar som finns för att stärka och utveckla dessa.

5 Synliggör goda exempel

Arbeta långsiktigt, sätt upp delmål och var tydlig med att synliggöra vad som kan uppnås av att samarbeta. Erfarenheter från andra gränsregionala satsningar visar att initiativ i mindre skala ofta är en framgångsfaktor, ger legitimitet och inspirerar till nya samarbeten. Exempel på positiva effekter av ökat samarbetet är nya affärsmöjligheter, kunskaps-spridning samt ökad tillgång till kvalificerad arbetskraft och samarbetspartners.

6 Tänk utanför näringsgrensindelningarna

Var medveten om att näringsgrensindelningar begränsar. Statiska indelningar försvårar möjligheterna att få en nyanserad bild av komplexa näringar som exempelvis turism och logistik. Med en öppenhet för nya perspektiv och ett annorlunda synsätt på vad som utgör en näring kan det bli möjligt att arbeta med utveckling och innovation på nya sätt.

7 Satsa på innovation i skärningen mellan branscher

Mycket av framtidens innovation skapas i skärningen mellan relaterade branscher och affärslogiker. Näringslivet i Helsingborg-Helsingör kännetecknas av flera koncentrationer av relaterade branscher. Stimulera och fördjupa sammanhang där synergieffekter kan uppstå i kontaktytorna mellan dessa branscher.

8 Synliggör norra Öresunds styrkor

Näringslivet står inte ensamt. Faktorer som skola, vård och omsorg, boendemiljö, aktivt miljöarbete och utbud av kultur- och fritidsaktiviteter blir allt viktigare i konkurransen om företag, kompetens och arbetskraft. Synliggör norra Öresunds styrkor men blunda inte för utmaningarna. Integrera hårda och mjuka värden i det fortsatta arbetet med att stärka och utveckla de identifierade branscherna.

9 Stärk utbildnings- och utvecklingsmöjligheter inom starka branscher

Stärk samarbetet kring frågor som rör kompetensförsörjning och utbildning kopplat till de starka och framtidsorienterade branscherna i Helsingborg-Helsingör. Kartlägg och utveckla den information som finns tillgänglig om studier, arbete och företagande på båda sidor av sundet. Ökad kunskap om vilka möjligheter som finns är en förutsättning för ökad rörlighet och interaktion över Öresund.

10 Helsingborg-Helsingör är en del av Öresundsregionen

Helsingborg-Helsingör är en del av ett större sammanhang och utgör viktiga delar av flera funktionella regioner. Kartlägg vilka andra företag i regionerna som är verksamma inom samma eller närbesläktade branscher och som därigenom ytterligare kan bidra till klustrens utveckling i norra Öresund.

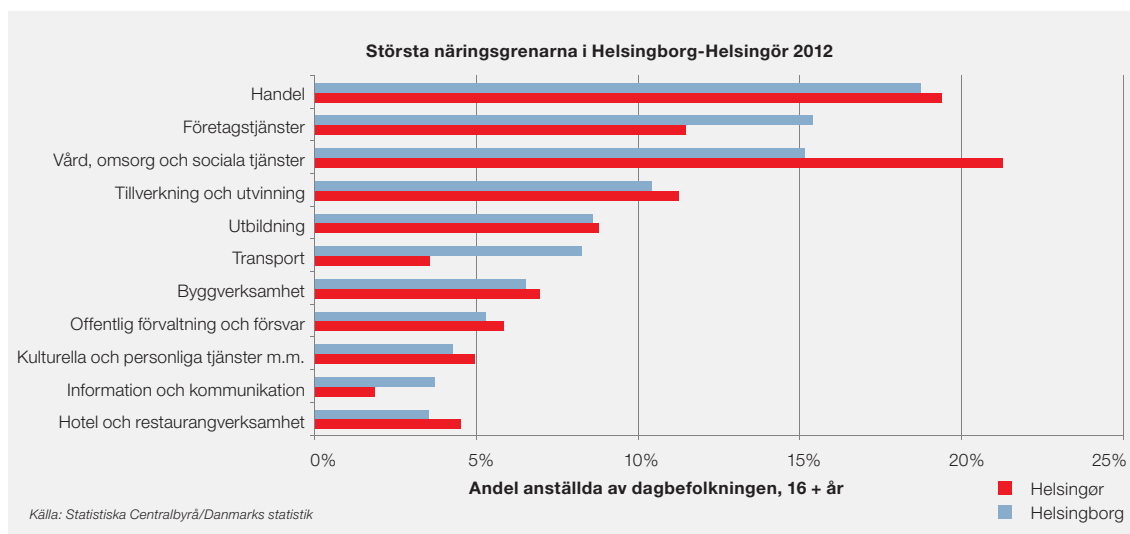
Näringslivet i Helsingborg-Helsingör

Näringslivet i norra Öresundsregionen kännetecknas av en stor bredd, både vad gäller branschtillhörighet och storlek. I Helsingborg-Helsingör finns 22 000 arbetsställen som sysselsätter närmare 90 000 personer. I Helsingborg finns cirka 14 500 arbetsställen som sysselsätter 67 000 personer och i Helsingör finns 7 500 arbetsställen med totalt 22 000 anställda.

Bland de största privata arbetsgivarna i Helsingör finns läkemedelsföretaget Bavarian Nordic A/S, medicinteknikföretaget Coloplast A/S och elteknikföretaget Løgstrup-Steel A/S. I Helsingborg räknas möbelföretaget IKEA, Parti- och detaljhandelsföretaget ICA AB samt läkemedelsföretaget McNeil AB som de största företagen.

De dominerande privata näringsgrenarna i Helsingborg-Helsingör utgörs av handel, företagstjänster samt tillverknings- och utvinningsindustri. Även i övriga Öresundsregionen är dessa framträdande och viktiga näringsgrenar. Om vi däremot ser till andelen anställda inom näringsgrenarna i förhållande till

övriga Öresundsregionen framträder ett något annorlunda mönster. Helsingborg-Helsingörs styrkepositioner visar sig finnas inom ett antal branscher inom tillverknings- och utvinningsindustrin. Andelen anställda inom textil- och läderindustrin; plast- glas och betongindustrin samt inom den kemiska industrin är högre i de båda städerna jämfört med Öresundsregionen som helhet. Som framgår nedan är det emellertid inte problemfritt att kartlägga styrkepositioner utifrån andel anställda, omsättning eller antal arbetsställen, inte minst på grund av två företag med liknande verksamheter kan ha registrerats med skilda branschposter.

Som framgår i diagrammet ovan finns det både likheter och skillnader mellan Helsingborgs och Helsingörs näringslivsstruktur. Gemensamt är att handeln utgör den största privata näringsgrenen. Cirka 18 procent av dagbefolkningen arbetar inom handeln i de båda städerna, vilket är cirka 4 procent högre än för Öresundsregionen som helhet. Inom näringsgrenen företagstjänster, som innefattar både kvalificerade och mer arbetsintensiva stöd-tjänster, uppgår andelen anställda i Helsingör till

11 procent och i Helsingborg till 14 procent. Även andelen anställda inom tillverknings- och utvinningsindustrin samt byggverksamheter är i stort sett jämförbar i de två städerna med 10 respektive 7 procent sysselsatta av den totala andelen av dagbefolkningen. Turismen växer i betydelse, både i termer av antal anställda och direkta turistekonomiska effekter, men även i termer av långsiktig betydelse för städernas attraktivitet genom ett bredare utbud av upplevelser och aktiviteter.

Det som skiljer de båda städerna är att Helsingör uppvisar en större andel sysselsatta inom vård, omsorg och sociala tjänster medan andelen anställda inom transport och magasinerings är dubbelt så stor i Helsingborg. År 2013 stängde emellertid Helsingör Hospital, vilket eventuellt kan komma att påverka statistiken framöver. Den globala och alltjämt pågående strukturomvandlingen och övergången till en mer kunskapsbaserad tjänste- och industriproduktion påverkar även Helsingborg-Helsingör. Även om antalet anställda inom tillverknings- och utvinningsindustrin minskar, är näringen fortsatt mycket viktig i de båda städerna. Det är också bland annat inom ett antal branscher inom tillverknings- och utvinningsindustrin som Helsingborg-Helsingör uppvisar en styrkeposition, eller klusterbildningar, i förhållande till övriga Öresundsregionen. Parallellt sker det en utveckling där förhållandet mellan traditionell tillverkningsindustri och avancerade företagstjänster blir alltmer symbiotiskt.

Näringslivets struktur i Helsingborg-Helsingör

Liksom i övriga Danmark och Sverige utgör små och medelstora företag den största delen av näringslivet i Helsingborg och Helsingör. I båda städerna utgörs över 90 procent av det samlade näringslivet av arbetsställen med färre än 20 anställda. I Helsingborg är andelen arbetsställen med 0-4 anställda cirka 10 procent högre än i Helsingör. I Helsingör är däremot andelen arbetsställen i storleksklasserna 5-9 samt 10-19 anställda cirka 5 respektive 3 procent högre än på svenska sidan. Även om andelen arbetsställen med fler än 50 anställda inte utgör mer än två procent av samtliga arbetsställen i Helsingborg och Helsingör sysselsätter dessa två procent eller 340 arbetsställen fler än 50 respektive 40 procent av samtliga anställda i Helsingborg och Helsingör.

Mångfalden av företag i fråga om både branschtillhörighet och storlek är med andra ord avgörande för en långsiktigt hållbar utveckling av näringslivet och tillväxt av nya arbetstillfällen. Bredden av verksamheter har dessutom en avgörande betydelse för näringslivets förmåga till innovation och förnyelse. Ett diversifierat näringsliv ger företag möjlighet till kunskaps- och erfarenhetsutbyte utanför den egna branschen.

Traditionellt har platsers näringslivsstruktur till stor del bestäms av geografiska och historiska förhållanden, liksom tillgången på faktorer som arbete och kapital. Naturresursernas centrala betydelse för näringslivets lokalisering minskar i betydelse medan närheten till arbetskraft, kapital, mark och lokaler

ökar. En annan viktig faktor för val av lokaliseringsort är närheten till och yttre effekter från andra företag i form av kluster och nätverk.

Även närheten till varumarknader där företagen säljer sina produkter har tidigare varit en avgörande faktor för lokaliseringsvalet. På grund av faktorer som globalisering, teknikutveckling och digitalisering vänder sig många företag till en global marknad redan i uppstartsfasen. Parallellt går det att se en utveckling där ökande löne- och transportkostnader, automatisering, kortare produktcykler, behov av närhet till kunder och kontroll över produktkvaliteten får företag att flytta tillbaka tillverknings till hemländerna.

Näringslivets förändring och utveckling i Helsingborg-Helsingör

Det pågår en ständig förändring och utveckling av näringslivets struktur i såväl Helsingborg-Helsingör som i övriga västvärlden. Branscher krymper och växer och näringslivets omvandling är en oundviklig och till stor del även en nyttig process. Det regionala näringslivet måste hela tiden förnya och anpassa sig till teknologiska förändringar och nya marknadsvillkor.

I Helsingborg-Helsingör är det framförallt den heterogena branschen företagstjänster som har vuxit mellan 2008-2012. Framförallt är det inom rådgivning (+819), resebyråer, rengöring och annan operationell service (+725), IT- och informationstjänster (+584), reklam- och övriga företagstjänster (+388) samt inom hotell och restauranger (+370) som antalet anställda har ökat, både i absoluta och relativa tal.

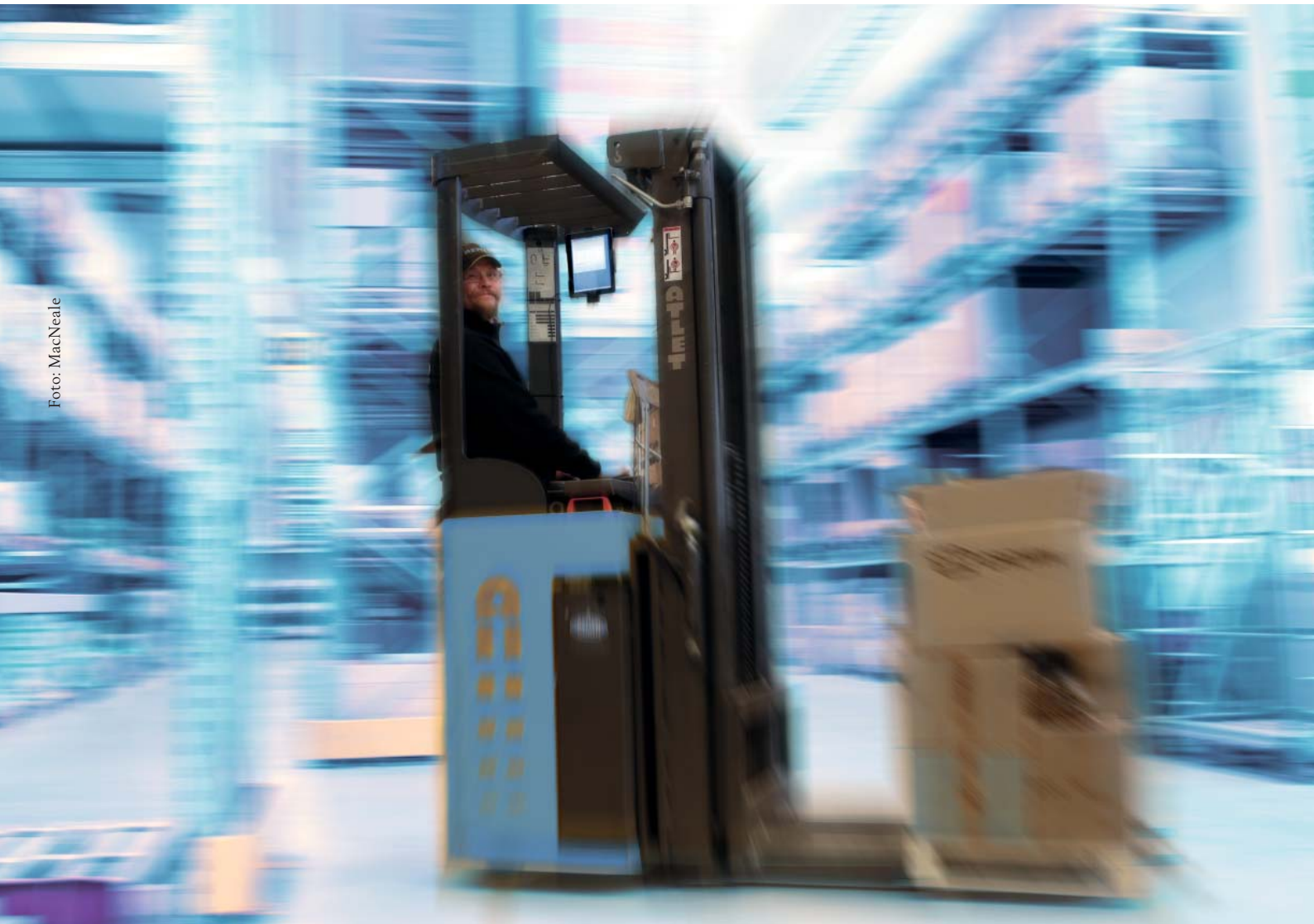
Under 2008-2012 minskade antalet anställda i Helsingborg-Helsingör inom olika grenar av tillverknings- och utvinningsindustrin. Framförallt går det att se en minskning inom kemisk industri (-245), maskinindustri (-259), plast- glas- och betongindustri (-318), trä- och pappersindustri och tryckerier (-369) och möbeltillverkning (-433). Även inom handeln minskade antalet anställda under åren från 16 230 till 15 660 anställda, en minskning med 3,5 procent.

Även om strukturomvandlingen är en pågående process, bör man vara försiktig med att dra alltför långtgående slutsatser av den faktiska minskningen av antalet anställda inom tillverkningsindustrin. En del av minskningen kan till exempel förklaras genom att verksamheter i allt större utsträckning väljer att utlokalisera det som inte omfattar kärnverksamheten, vilket i sin tur kan resultera i en ökning av antalet anställda inom näringsgrenen företagstjänster.

Foto: Fancy © Copyright Johnér Bildbyrå AB

Foto: MacNeale

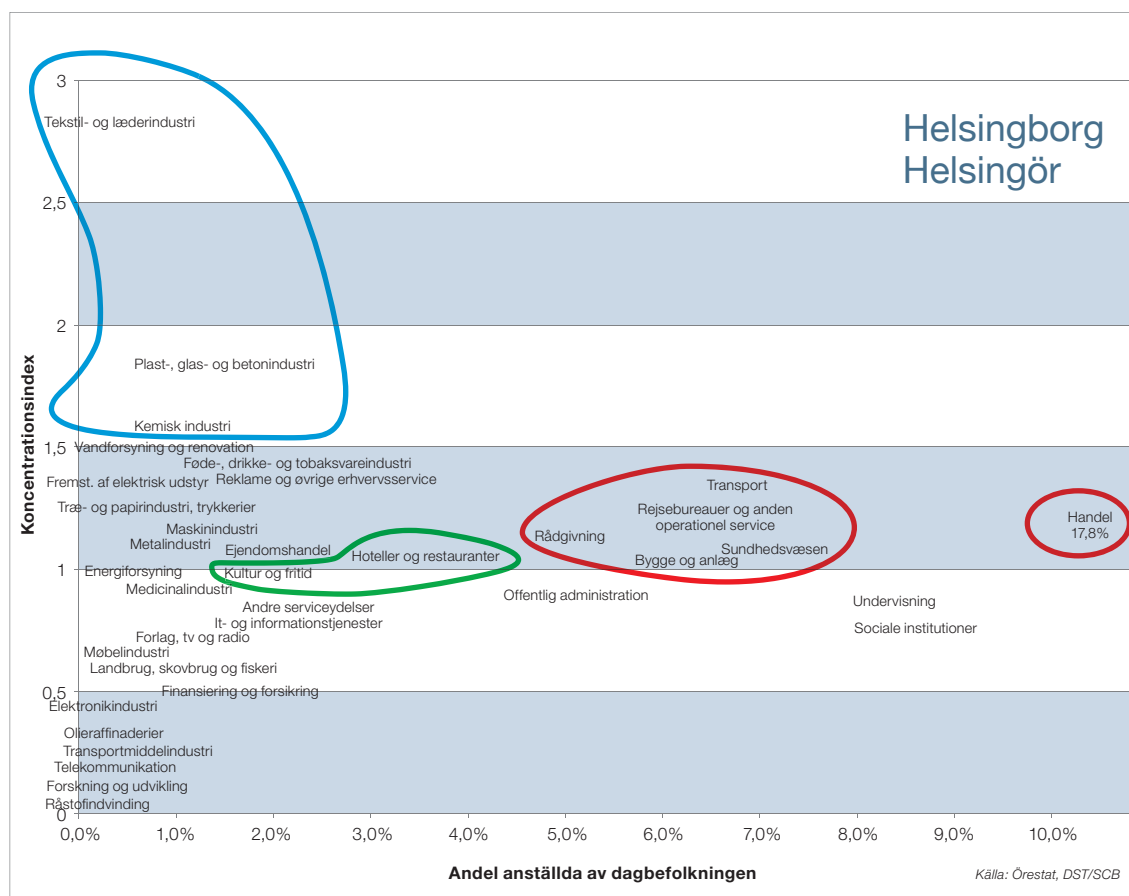
Branschkoncentrationer och viktiga näringar i Helsingborg-Helsingör

I diagrammet nedan redovisas tre huvudgrupper av näringsgrenar som bedöms vara av särskilt stor betydelse för Helsingborg och Helsingör.

Den första gruppen, inringade i den blå figuren, utgörs av branschkoncentrationer eller något förenklat, kluster. Det är branscher där antalet anställda i Helsingborg-Helsingör är större i förhållande till Öresundsregionen som helhet i relation till det totala antalet anställda inom samtliga näringsgrenar. Flera av de båda städernas största privata arbetsgivare och viktigaste exportföretag återfinns inom de tre relativt relaterade klustren. Samtidigt är det tre relativt små branscher som tillsammans sysselsätter cirka tre procent av samtliga anställda i städerna. De röda figurerna omfattar branscher med en stor andel anställda i förhållande till den totala dagbe-

folkningen i Helsingborg-Helsingör. Jämfört med övriga Öresundsregionen utgör näringarna inga koncentrationer eller kluster, men de är av stor betydelse och utgör en betydande del av det samlade näringslivet i de båda städerna.

En tredje grupp i den gröna figuren utgörs varken av branschkoncentrationer, eller av branscher där andelen anställda är särskilt betydande i förhållande till den totala andelen av dagbefolkningen. Däremot är branscherna av stor vikt för Helsingborgs och Helsingörs kortsiktiga och långsiktiga attraktivitet. Hit räknas bland annat de växande upplevelse- och turismnäringarna, här representerat av näringsgrenarna hotell och restauranger samt kultur och fritid. Exempel på företag inom de olika områdena redovisas under respektive näring under rubriken "Framträdande branscher i Helsingborg-Helsingör".

$$\left(\frac{X_{reg}^N}{X_{reg}^{tot}} \right)$$

$$\left(\frac{X_{eko}^N}{X_{ek}^{tot}} \right)$$

X_{reg} = Antal anställda i en viss region

X_{eko} = Antal anställda i hela ekonomin

N = Näringsgren

Exempel på företag inom de olika områdena redovisas under respektive näring under rubriken "Framträdande branscher i Helsingborg-Helsingör". Diagrammet syftar till att illustrera förhållandet mellan branschkoncentrationer och andel anställda i branschen. Att undersöka förekomsten av koncentrationer av yrkesverksamma inom olika sektorer i en ekonomi är en metod för att identifiera kluster eller branschkoncentrationer.

Branschkoncentrationen beräknas enligt formeln ovan genom att dividera andelen anställda i den aktuella branschen i Helsingborg-Helsingör med andelen anställda i branschen i hela Öresundsregionen. Det erhållna indexet ger ett mått på koncentrationen av anställda inom branschen i det studerade området i förhållande till hela regionen. Uppgifterna är hämtade från Danmarks Statistik och Statistiska Centralbyrån och tar hänsyn till arbetspendlingen över Öresund. Totalt är statistiken nedbruten på 36 olika näringsgrenar, vilket är en relativt detaljerad nivå. Även om det hade varit önskvärt att komma ner på en finare nivå hade detta medfört både praktiska och legala utmaningar genom både statistikssekretess och möjlighet att identifiera koncentrationer i näringslivsstrukturen.

Det erhållna koncentrationsindexet kompletteras i diagrammet med andelen anställda inom respektive bransch i Helsingborg-Helsingör i förhållande till samtliga anställda av dagbefolkningen i de båda städerna. Som diagrammet illustrerar säger inte ett högt koncentrationsindex något om det faktiska antalet anställda i den aktuella branschen. Teoretiskt kan ett högt koncentrationsindex innefatta endast en person om det saknas anställda i branschen i det jämförda området.

En högt koncentrationsindex tyder på en koncentration av yrkesverksamma i branschen i förhållande till den region som används som jämförelse, vilket i sin tur kan indikera styrkefördelar eller klustertendenser. Som tillägg bör nämnas att en specialiseringskvot bör kompletteras med antalet anställda i absoluta tal eller som andel av totalt anställda då en hög specialiseringskvot i sig själv inte säger något om antalet anställda inom koncentrationen.

Även när det gäller företagens registrerade bransch-koder bör det föreligga en viss uppmärksamhet. Till exempel är medicinteknikföretaget Coloplast A/S som bland annat tillverkar stomipåsar och produkter för sårbehandling och urologi registrerat som ett företag med verksamhet inom plast-glas- och betong-industrin. I Helsingborg finns ett annat medicinteknikföretag, Vigmed, som bland annat tillverkar IV-katetrar, som är registrerat som ett företag inom "annan naturvetenskaplig och teknisk forskning och utveckling".

För att få en mer komplett bild över branschernas utvecklingspotential hade det varit önskvärt att komplettera diagrammet med en tredje dimension i form av ekonomiska nyckeltal som belyser branschernas tillväxt på lokal nivå. På grund av begränsningar i den gemensamma svensk-danska statistiken är det emellertid inte möjligt att redovisa uppgifter om detta för Helsingborg och Helsingör.

Framträdande branscher i Helsingborg-Helsingör

Branscherna inom den blå figuren i diagrammet utgörs av de branscher som skulle kunna beskrivas som Helsingborgs-Helsingörs kluster eller branschkoncentrationer. Samtliga branscher återfinns inom tillverknings- och utvinningsindustrin, vars konkurrens- och utvecklingskraft är av stor betydelse för norra Öresunds tillväxt. Tillverkningsindustrin i norra Öresund är mycket heterogen och består av både högteknologiska kunskapsintensiva företag med stort exportberoende och mer småskaliga företag med legotillverkning. I Helsingborg-Helsingör är det framförallt textil- och läderindustrin; plastglas- och betongindustrin samt den kemiska industrin som är framträdande i förhållande till övriga Öresundsregionen. Samtidigt utgör även livsmedels-, maskin- och läkemedelsindustrin viktiga branscher i såväl i Helsingborg-Helsingör som i övriga Öresundsregionen. Både i Helsingör och i Helsingborg finns företag inom läkemedelsindustrin som ingår i det Öresundsgemensamma Life Science-klustret Medicon Valley.

Foto: MacNeale

Foto: Anders Ebefeldt © Studio-e

Kultur-, besöks- och upplevelse-näringarna

Kultur-, besöks- och upplevelsenäringarna tillhör några av de snabbast växande branscherna, såväl internationellt och nationellt som på lokal nivå i Helsingborg-Helsingör. På en global nivå förväntas turism och resande att öka med cirka tre procent per år fram till 2030. Helsingborg-Helsingör blir allt viktigare som besöksdestinationer och turismen får en allt viktigare ekonomisk och sysselsättningsmässig betydelse för de båda städerna.

Det finns såväl omsättnings- som sysselsättningsmässiga likheter mellan städerna. I Helsingborg omsätter turismen 1,3 miljarder svenska kronor och sysselsätter cirka 3 000 personer om restaurangföretagen tas med i statistiken. I Helsingör omsätter turismen 1,3 miljarder danska kronor och sysselsätter 2 100 personer, närmare 10 procent av dagbefolkningen.

Utöver direkta turistekonomiska effekter, har turismen även stor betydelse för stadens attraktivitet på ett mer övergripande plan. Det finns ett samband med att kommuner som är framgångsrika inom turismnäringen också är framgångsrika i fråga om att locka inflyttare till kommunen. Ett attraktivt utbud av upplevelser och aktiviteter kan tillsammans med en pulserande atmosfär skapa en attraktiv miljö även för inflyttare. Turismnäringen fyller också en viktig samhällsekonomisk och social funktion genom att erbjuda unga och nyanlända invandrare en möjlighet att komma in på arbetsmarknaden.

Det finns en nära koppling med tydliga synergieffekter mellan turismnäringen och kultur- och upplevelsektorn. Samtidigt finns det en stor utvecklingspotential inom näringarna och redan idag besöker ett stort antal turister de båda städernas kulturinstitutioner, historiska platser, museer, trädgårdar, hotell, butiker, restauranger och hotell.

I närområdet finns dessutom andra internationellt erkända besöksmål som ytterligare bidrar till kultur-, besöks- och upplevelsenäringarnas framtidspotential i Helsingborg-Helsingör.

Turismnäringen utgör ingen egen näringsgren utan sorteras in under flera olika branschposter. Tabellen nedan visar två branscher ur kultur-, besöks- och upplevelsenäringarna; hotell- och restaurangverksamhet samt kultur och fritid. Trots branschernas betydelse för Helsingborg-Helsingörs långsiktiga attraktivitet utmärker de sig inte ifråga om andel sysselsatta av dagbefolkningen, eller vad gäller koncentration i förhållande till övriga Öresundsregionen.

Handel

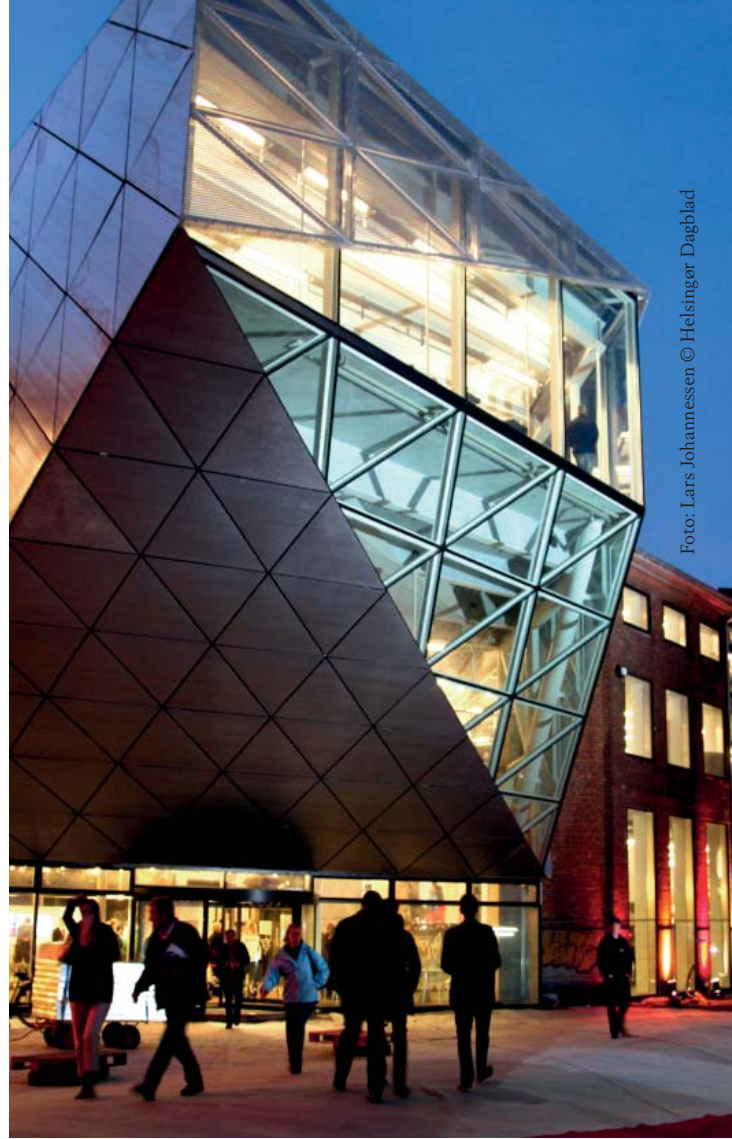
Det finns en naturlig koppling mellan handel och turism, inte minst genom gränshandelns utveckling i förhållande till övrig detaljhandel. Shopping som turismupplevelse får dessutom en allt viktigare betydelse för många besökare i Sverige och Danmark. Enligt gjorda beräkningar uppskattas varuhandeln uppgå till 20-30 procent av den totala turismkonsumtionen. För utländska besökare utgör handel den största utgiftsposten.

Handeln är en motor i de båda ländernas ekonomier och är den största privata näringsgrenen i både Helsingborg och Helsingör, både i termer av antal anställda och i omsättning. I Helsingborg sysselsätter 2 500 arbetsställen 11 600 personer, eller 17,5 procent av dagbefolkningen. I Helsingör är andelen något högre, 18,5 procent eller närmare 4 100 personer fördelat på 1 000 arbetsställen. I relation till Öresundsregionen som helhet där 14 procent av befolkningen arbetar inom handeln, uppvisar Helsingborg-Helsingör en något högre koncentration (1,20) av sysselsatta inom handeln.

Även omsättningsmässigt utgör handeln den dominerande näringsgrenen. I Helsingör står handeln för 44 procent av kommunens samlade omsättning och Helsingborg utgör den hela 50 procent av näringslivet inrikes omsättning.

Likt flertalet andra branscher genomgår handeln en genomgripande förändring till följd av förändrade konsumentbeteenden, fortsatt globalisering och teknikutveckling. Det har bland annat inneburit en effektivisering som har drivit upp försäljningen per anställd i högre grad än sysselsättningstillväxten i

Näringsgren	Antal anställda		Antal sysselsatta av dagbefolkningen		Antal arbetsställen		Koncentrationsindex
	Helsingborg	Helsingör	Helsingborg	Helsingör	Helsingborg	Helsingör	Helsingborg-Helsingör
Hotell och restaurangverksamhet	2 199	951	3,3%	4,3%	463	220	1,06
Kultur och fritid	1 178	537	1,8%	2,4%	807	810	0,99

branschen. Parallellt har nya butiksformat introducerats, lågpriskedjor fortsätter att ta marknadsandelar och informationsteknologin revolutionerar flödeshanteringen inom branschen. På den svenska sidan har dessutom utvecklingen av stormarknads- och köpcentrumhandeln exploderat. Sedan 2008 har antalet anställda i handeln minskat med 4 procent i både Helsingborg och Helsingör, vilket är cirka 2 procent högre än Öresundsregionen som helhet.

Transport

Det finns även ett naturligt samband mellan handel och logistik som dessutom växer sig allt starkare i takt med e-handelns utbredning. Utvecklingen inom e-handeln påverkar och driver även utvecklingen inom logistiknäringen. Det strategiska läget i norra Öresund, bidrar till transportnäringens betydelse i Helsingborg-Helsingör. Totalt arbetar närmare 7 procent av dagbefolkningen inom transportnäringen i de båda städerna. Jämfört med övriga Öresundsregionen där 5,5 procent av befolkningen är sysselsatt inom transportnäringen uppvisar Helsingborg-Helsingör en något högre koncentration (1,35) av anställda inom näringen.

I Helsingör arbetar 744 personer, eller 3,4 procent av befolkningen, på något av de 140 arbetsställen som verkar inom transportnäringen. I Helsingborg är näringen mer än dubbelt så stor och 5 100 personer, 7,7 procent av dagbefolkningen arbetar på något av de 459 arbetsställena inom transportnäringen i staden. Transportnäringens betydelse för Helsingborg beror till stor del på att staden utgör ett logistiknav i det nationella godsflödet, vilket i sin tur beror på den intensiva färjetrafiken och det faktum att Helsingborg har Sveriges näst största containerhamn.

Även om branschen domineras av små och medelstora företag, skiljer sig logistiknäringen från många andra näringar genom att flertalet utgörs av företag med anställda. Inom den närmsta framtiden förväntas utrikeshandeln öka snabbare än inrikeshandeln, vilket kommer att få direkta effekter på godstransporterna genom Skåne och Nordsjälland. Inte minst på den svenska sidan bidrar det geografiska läget till att transporterna genom regionen väntas öka i betydligt snabbare takt än för Sverige som helhet.

Transportnäringen är en relativt lätttröglig bransch som står inför stora förändringar i takt med ökad digitalisering, nya affärsmodeller och behov av flexibla lösningar med allt kortare ledtider. I takt med den snabba utvecklingen inom branschen ökar även kompetenskraven bland de anställda.

Textil- och läderindustri

Med ett koncentrationsindex på 2,84 är textil- och läderindustrin den bransch i Helsingborg-Helsingör med störst andel anställda i förhållande till övriga Öresundsregionen. Även om näringen inte sysselsätter fler än 250 personer i de båda städerna, 0,3 procent av dagbefolkningen, är det i förhållande till regionens genomsnitt nästan tre gånger så många. Även i termer av omsättning utmärker sig textil- och läderindustrin i Helsingborg-Helsingör jämfört med Öresundsregionen som helhet. I Helsingör är branschens omsättning i förhållande till det regionala branschgenomsnittet sju gånger så hög och textil- och läderindustrins omsättning i Helsingborg utgör över 30 procent av branschens samlade omsättning i Skåne.

Textil- och läderbranschen omfattar en rad olika verksamheter i anknytning till beredning och tillverkning av textilier, kläder och läderprodukter. Flera internationellt kända varumärken som exempelvis Ilse Jacobsen och Stenströms har sin bas i Helsingör och Helsingborg. Andra exempel på företag inom branschen är Green-Tex A/S och Kalechesmeden i Helsingör samt John Mansville och Arbetskydd Express i Helsingborg. I Helsingör finns 24 arbetsställen som sysselsätter cirka 40 personer, 0,2 procent av dagbefolkningen, och i Helsingborg arbetar 211 personer, 0,3 procent av dagbefolkningen på 57 arbetsställen inom textil och läderbranschen.

Plast-, glas- och betongindustri

Även inom plast-, glas och betongindustrin arbetar en större andel av dagbefolkningen i Helsingborg-Helsingör i förhållande till Öresundsregionen som helhet. Totalt arbetar cirka 1 300 personer, 1,5 procent av dagbefolkningen, inom näringsgrenen i de båda städerna. Neringen är framförallt framträdande i Helsingör. Över 4 procent, eller 900 personer, av dagbefolkningen arbetar på någon av de 26 verksamheterna i kommunen. I Helsingborg är plast-, glas

Näringsgren	Antal anställda		Antal sysselsatta av dagbefolkningen		Antal arbetsställen		Koncentrationsindex
	Helsingborg	Helsingör	Helsingborg	Helsingör	Helsingborg	Helsingör	Helsingborg-Helsingör
Handel	11 592	4 067	17,5%	18,5%	2 489	1 000	1,20
Transport (logistik)	5 116	744	7,7%	3,4%	459	140	1,35

Foto: MacNeale

Foto: Shutterstock

och betongindustrin något mindre framträdande med 420 anställda, 0,6 procent av dagbefolkningen, fördelat på 53 arbetsställen. Även sett till inrikes omsättning står branschen för en större del av Helsingörs totala näringsliv. Plast-, glas och betongindustrin utgör cirka 2 procent av den samlade omsättningen i kommunen, vilket är dubbelt så mycket som genomsnittet för branschen på den regionala nivån. Branschens omsättning utgör ungefär 0,3 procent av näringslivets samlade inrikes omsättning i Helsingborg. Plast-, glas och betongindustrin innefattar en stor spännvidd av olika verksamheter för framställning av icke-metalliska produkter. Huvudgrupperna utgörs av tillverkning av gummi- och plastprodukter, glasfiber, byggnadsmaterial av lera, keramiska produkter, cement, betong, kalk och gips.

Exempel på framträdande företag inom branschen i Helsingborg-Helsingör är Coloplast A/S, Trelleborg Sealing Solutions Helsingör A/S, Carmo A/S på den danska sidan och Ecolean, RKW Sweden AB, Nordic Plastic Group och Sipla Nordic på den svenska sidan.

Kemisk industri

Den kemiska industrin är den tredje branschen där Helsingborg-Helsingör utmärker sig i fråga om andel anställda av dagbefolkningen i förhållande till Öresundsregionen. Med ett koncentrationsindex på 1,56 och cirka 860 personer eller 1,0 procent av dagbefolkningen i de båda städerna, är det framförallt på den svenska sidan som näringen är framträdande. I Helsingborg är 1,2 procent eller 825 personer sysselsatta inom branschen fördelat på totalt 32 arbetsställen. I Helsingör arbetar knappt 30 personer, 0,1 procent av dagbefolkningen på cirka fem arbetsställen inom den kemiska industrin.

Även omsättningsmässigt är branschen avsevärt större i Helsingborg där den står för 1,3 procent av näringslivets inrikes omsättning, vilket är mer än dubbelt så mycket som branschens genomsnitt i regionen. Den kemiska industrins omsättning i Helsingborg utgör dessutom mer än 35 procent av branschens totala omsättning i Skåne. På grund av branschens begränsade omfattning i Helsingör saknas uppgifter om omsättningsstorlek.

Exempel på företag inom den kemiska industrin på den svenska sidan är: Kemira, Bostik, Solenis Sweden, Lahega kemi, Ineos Compounds Sweden och Alufluor. I Helsingör finns KENT Industri Danmark APS, IMCD Denmark A/S samt Jettadam Fabrikker A/S.

Näringslivets styrkor i Helsingborg-Helsingör

Helsingborgs och Helsingörs diversifierade näringsliv skapar förutsättning för att både stärka det befintliga näringslivet och utveckla nya områden i gränssnittet mellan de närbesläktade näringarna. Som framgår av ovanstående finns det ett antal näringar som på olika sätt och i omfattning är av extra stor betydelse för Helsingborg-Helsingör. Här återfinns handeln som både i termer av antal sysselsatta och omsättning utgör den största privata näringsgrenen. Även transportnäringen och näringsgrenen företagstjänster är andra stora branscher i de båda städerna, samtidigt som besöksnäringen får en allt viktigare betydelse på såväl kort som lång sikt.

Samtidigt är det inom tillverkningsindustrin och inom branscherna textil- och läder; plast-, glas och betongindustrin samt den kemiska industrin som Helsingborg-Helsingör uppvisar en större koncentration av anställda i förhållande till övriga Öresundsregionen.

En ytterligare styrka är det mångsidiga näringslivet i Helsingborg-Helsingör, både i termer av bredd med företag inom närbesläktade branscher och i fråga om storleksklass. Bredden skapar förutsättning för att få igång ett dynamiskt samspel mellan företag på båda sidor av Öresund. Närheten till en stor arbetsmarknad, ledande forskning, utbildningsaktörer, näringslivsorganisationer samt regionala och kommunala utvecklingsorgan kan ytterligare fungera som katalysatorer i denna process. Det innebär samtidigt att det är viktigt att vara medveten om att det inte rör sig om ett antal isolerade och oberoende branscher utan de är relaterade till varandra i olika form och omfattning. Det är i gränssnittet mellan dessa relaterade branscher där insikter, kunskaper och teknologier från olika fält sammanstrålar som innovationer och nya värden skapas.

Näringsgren	Antal anställda		Antal sysselsatta av dagbefolkningen		Antal arbetsställen		Koncentrationsindex
	Helsingborg	Helsingör	Helsingborg	Helsingör	Helsingborg	Helsingör	Helsingborg-Helsingör
Textil- och läderindustri	211	39	0,3	0,2	57	24	2,84
Plast-, glas och betongindustri	421	892	0,6	4,1	53	26	1,84
Kemisk industri	825	30	1,2	0,1	32	5	1,56

Kluster och agglomerationers betydelse för regional utveckling

Under de senaste decennierna har förekomsten av branschkluster tillskrivits en ökad betydelse för den regionala innovationsförmågan och långsiktiga utvecklingen. En alltmer tilltagande konkurrens mellan regioner och länder, kortare produktlivscykler och ökat behov av flexibilitet och omställningsförmåga anges inte sällan som drivkrafterna till denna förändring. För att nå konkurrensfördelar måste företag förändras med omvärlden, vilket ökar behovet av kontinuerlig kunskapsuppbyggnad och beredskap att genomgå ständiga förändringsprocesser. I framgångsrika kluster samverkar företag, offentliga aktörer och universitet/högskolor för att kunna skapa konkurrensfördelar kring konkreta aktiviteter i form av exempelvis inköp och distribution samt produktutveckling och innovation. Detta är också grundtanken i klustermodellen, i huvudsak utvecklad av Harvardprofessorn Michael Porter, nämligen att industriell produktion måste förstås som ett system av relaterade aktörer och nätverk.

Några av fördelarna med geografisk koncentration i form av ett kluster är till exempel tillgång till specialiserad arbetskraft, specialiserade insatsvaror, teknologi, information och erfarenhetsbaserad kunskap. Framförallt anses inhämtandet av tyst kunskap, som är svår att överföra utan personlig kontakt, som avgörande för framgång. Genom att befinna sig i flöden av tyst kunskap, till exempel i nätverk mellan olika samhällsaktörer och rörlig arbetskraft, ökar förutsättningarna för att få tillgång till denna värdefulla kunskap.

Samtidigt ställer sig många frågan hur den tekniska utvecklingen kommer att förändra hur framtidens kluster är utformade. Tidigare har närheten till produktionsfaktorer i form av humankapital och fysiska resurser samt en stark hemmamarknad betraktats som förutsättningar för framgångsrika kluster. Med hjälp av internet och annan teknik kan betydelsen av fysisk närhet i kluster komma att minska. Trots ökad internationell rörlighet bland människor, kapital och teknik tenderar regionala kluster att behålla sin betydelse. En del av förklaringen kan ligga i det grundläggande behovet av kontakter på ett personellt plan och utbyten av tyst

kunskap. Branschkoncentrationer eller kluster som kombinerar konkurrens och samverkan uppfattas dessutom ha en särskild kapacitet för att kunna utvecklas långsiktigt och hållbart.

Kritik mot klusterbegreppet

I takt med att klustermodellens inflytande på forskning och näringspolitik vuxit, har också kritiken mot den tilltagit. Ett problem som påtalats är att ansatsen fokuserar på utveckling av spjutspetssteknologi och de mest globalt konkurrenskraftiga delarna av ett lands- eller en regions näringsliv, och att den därför ganska påtagligt ställer de stora företagen i fokus. Andra problem är förknippade med den geografiska skala inom vilken klusterdynamiken förväntas uppstå. Ursprungligen utgick klusterteorin från en övergripande geografisk nivå i en global och nationell kontext. Det råder dessutom en viss förvirring om klusterbegreppet ska uppfattas funktionellt eller geografiskt. Är ett kluster ett industriellt system av företag som knyts samman av olika typer av relationer, eller är det en geografisk ansamling av likartad och relaterad verksamhet?

Även om Porter väger in produktionsfaktorer i sin diamantmodell för analys av nationers konkurrenskraft, bestäms exempelvis den geografiska ramen inte endast av tillgång till infrastruktur och kommunikationer, utan även vad individer och grupper uppfattar som ett gemensamt geografiskt område. Det innebär att andra demografiska och socio-ekonomiska faktorer bör inkluderas i analysen för att kunna skapa en så heltäckande bild som möjligt över regionens och det regionala näringslivets styrkor och förutsättningar för långsiktig tillväxt.

Agglomeration istället för kluster?

Istället för kluster kan ett begrepp som agglomeration användas för att beskriva de branschspecifika förtätningar som kan identifieras i Helsingborg och Helsingör. En agglomeration kan sägas vara en förtätning av någon typ av ekonomiska verksamheter. Det går att skilja mellan två huvudtyper av agglomerationer; agglomerationer av orelaterade verksamheter och agglomerationer av relaterade verksamheter.

Agglomerationer av orelaterade verksamheter är förtätningar av en lång rad verksamheter med olika inriktningar. Inom dessa leder själva mångfalden av verksamheter till fördelar för platsen/regionen. I Helsingborg-Helsingör finns ett antal branscher som inte har en direkt eller naturlig koppling till varandra men som bidrar till städernas diversifierade näringsliv. Samtidigt bidrar städerna med så kallade agglomerativa fördelar genom att erbjuda tjänster, råvaror och arbetskraft. Agglomerationer av relaterade verksamheter är helt annorlunda till sin karaktär. Här samlas verksamheter som på ett eller annat sätt är direkt beroende av varandra, till exempel i termer av informationsöverföring, köp- och säljrelationer eller liknande. Agglomerationer av relaterade verksamheter kan vidare ha sin huvudsakliga tyngd i horisontella eller vertikala länkar. Med horisontella länkar avses vanligen de länkar som ett företag har till likartade verksamheter, det vill säga i någon mening konkurrenter. Med horisontella länkar menas därmed kopplingar mellan företag som producerar en likartad vara eller tjänst. Det finns en rad fördelar med att vara lokaliserad inom ett område med företag av samma karaktär, inte minst vad gäller möjlighet till kunskapsutbyte,

utbud av kompetens och arbetskraft samt tillgång till ett större kundunderlag. Kunskap uppfattas ha lättare att spridas i täta områden, vilket i sin tur kan påverka innovationstakten. Utvecklingen inom agglomerationer kan också bidra till ökad produktionsstillväxt i geografiskt koncentrerade industrier eller ekonomier.

Agglomerationer av relaterade verksamheter med vertikala länkar utgörs av förtätningar av företag som arbetar med olika delar i samma värdekedja. Detta innebär att agglomerationen är en koncentration av verksamheter som alla på något sätt är inblandade i framställningen av en viss produkt. Detta kan omfatta både producerande företag och företag som arbetar med relaterade tjänster ingå. Som redovisats uppvisar Helsingborg-Helsingör även ett antal agglomerationer av såväl horisontellt som vertikalt relaterade branscher. Näringslivets mångfald i de båda städerna minskar sårbarheten samtidigt som branschkoncentrationerna skapar förutsättning för att kunna tillvarata och utveckla de tätheter som bidrar till Helsingborg-Helsingörs regionala styrka och utveckling.

Näringslivets syn på samarbeten över sundet

Som komplement till den kvantitativa studien har det genomförts cirka 20 djupintervjuer med forskare och företagsledare på båda sidor av Öresund. Urvalet består av ett bransch- och storleksmässigt tvärsnitt av näringslivet i Helsingborg-Helsingör. Tonvikten ligger emellertid på de näringar som studien har identifierat. Intervjuerna har varit så kallat semistrukturerade där samma öppna frågor har ställts till alla informanter i syfte att få fram en mer nyanserad bild av norra Öresund, näringslivet, eventuella samarbeten och den potential som Helsingborgs och Helsingörs branschkoncentrationer innebär. För att få en fördjupad syn på den kontext som näringslivet och de båda städerna befinner sig i genomfördes fyra intervjuer med forskare med specialkunskaper inom kulturgeografi och regional utveckling.

Samarbeten över Öresund

En genomgående uppfattning bland de intervjuade företagen är att de har begränsad kunskap om näringslivet på andra sidan sundet. Många av företagen ser Helsingborg eller Helsingör som städer dit man åker på fritiden. Framförallt är det informanterna på den svenska sidan som ser Helsingör främst som en besöksdestination som erbjuder en trevlig atmosfär dit företagen tar sina besökare i samband med affärsmöten. Inte minst färjorna fyller en viktig och exotisk funktion för gäster utanför Öresundsregionen. Från den danska sidan är det fler som blickar mot Helsingborg i affärssyfte, inte minst på grund av den större marknad som Helsingborg, eller Sverige som helhet utgör. Trots det dominerar fritidsresorna över Öresund till Helsingborg även bland de danska företagen.

Företagen ser det som positivt att det idag finns en mer uttalad ambition från de båda kommunerna om att öka samarbetet och utbytet i norra Öresund. Samtidigt menar de att det är viktigt att ambitionerna bryts ner till konkreta handlingar förankrade i det lokala näringslivet så att det inte bara stannar

vid policydokument och avsiktsförklaringar. Även om ett utvidgat samarbete mellan Helsingborg och Helsingör är positivt är det samtidigt viktigt att städerna arbetar aktivt för vara med i ett större sammanhang i hela Öresundsregionen.

Allmänna nätverksträffar med företag från den andra sidan sundet betraktas med svalt intresse från de medverkande företagen. Många av företagen som verkar på en internationell marknad ser ingen direkt vinst med att nätverka på en bred front med andra företag i regionen. Många menar att de redan har välfungerande relationer med företag i andra delar av världen och att det rent utav är slöseri med tid att engagera sig i allmänna företagsnätverk, oavsett vilken sida av sundet det handlar om. Däremot verkar företagen vara betydligt mer intresserade av nätverksträffar som är specifikt inriktade och skräddarsydda efter en viss bransch eller företagssektor.

De företag som är verksamma inom starka branscher i Helsingborg-Helsingör är väl medvetna om att de utgör en del av en branschkoncentration på den egna sidan av sundet. Företag inom turismnäringen och life science-industrin ser sig dessutom som delar av ett Öresundsgemensamt sammanhang. Framförallt gäller det life science-företag som är medlemmar i det dansk-svenska klustret Medicon Valley som sträcker sig över stora delar av Öresundsregionen. De intervjuade företagen menar emellertid att det kan finnas förutsättning att undersöka om det går att stärka samarbetet ytterligare mellan företagen inom klustret i den norra delen av Öresundsregionen.

Även företagen inom turismnäringen ser en naturlig koppling till andra verksamheter inom branschen och till kultur- och upplevelsenäringen på båda sidor av Öresund. Några av företagen har varit engagerade i tidigare samarbeten mellan städerna och hoppas på ett större utbyte framöver.

Foto: Anne Olsson

Foto: Lisa Wikstrand

Foto: Johanna Ericsson

Foto: Jørgen Truë Studie-E

Foto: Stock photo

Vad kan göras för att stärka samarbetet mellan Helsingborg och Helsingör?

Som belyses i avsnittet om en fast förbindelse mellan Helsingborg-Helsingör är det tydligt att detta är en fråga som engagerar näringslivet på båda sidor av sundet. På en kanske mer lätthanterlig nivå anser informanterna att det är önskvärt om exempelvis arbetsförmedlingarna eller näringslivskontoren i de båda städerna kunde utveckla närmare samarbeten. Från kommunernas sida hade det varit bra om det fanns enkel information om hur man startar företag i respektive land, hur man går tillväga och vilka regler som gäller.

Om det redan idag sker samordnade aktiviteter mellan de kommunala organen hade det dessutom varit bra om dessa hade kommunicerats annorlunda. Ett annat önskemål är att arbetsförmedlingarna utökar sina nätverk och sökkriterier så att lediga yrken i hela regionen blir tillgängliga genom dem. Även samarbeten kring kompetensförsörjning och utbildningar på olika nivåer över sundet är något som engagerar de medverkande företagen.

Helsingborgs och Helsingörs styrkor och svagheter

När det kommer till styrkor och svagheter är det tydligt att många ser de största styrkorna i städernas geografiska placering med tillgång till såväl ett stort befolkningsunderlag som till en välutbyggd infrastruktur kring flygplatser, hamnar och motorvägar. Det diversifierade näringslivet tillsammans med ett antal starka branscher lyfts också fram som en stor fördel. Helsingborg-Helsingör utgör en inkörspport till stora marknader; både norrut i Sverige och söderut mot övriga Danmark och kontinenten.

Även om merparten menar att en stor styrka är närheten till kompetens och kvalificerad arbetskraft genom universiteten i Köpenhamn och Lund, finns det också informanter som ser det som svårt att rekrytera den kompetens de efterfrågar på grund av städernas litenhet. De tycker att det inte är optimalt att vara placerade i norra Öresund eftersom det är kring Stockholm och Köpenhamn som den kompetens och kvalificerade arbetskraft de efterfrågar finns.

Flera informanter lyfter också upp Lunds universitet Campus Helsingborg betydelse för platsen och den lokala kompetensförsörjningen, inte minst på den svenska sidan. Samtidigt hade flera företag gärna sett att utbildningsutbudet i större utsträckning hade speglat andra viktiga näringar i norra Öresund och kompletterats med ett antal tekniska och naturvetenskapliga utbildningar.

Majoriteten av informanterna lyfter fram de båda städernas mer mjuka värden som några av de största styrkorna. Den långa traditionen av kreativitet, entreprenörskap och intressanta företag, de generellt sett goda boendemiljöerna, pittoreska miljöerna och närheten till ett rikt fritidsliv samt natur- och kulturupplevelser är återkommande teman i intervjuerna. Skolorna i området är något som engagerar och välfungerande skolor med god utbildningskvalitet ses som en absolut förutsättning för att kunna utveckla näringslivet i Helsingborg-Helsingör. Även kommunernas progressiva miljöarbete är viktigt och kommer att bli än viktigare i framtiden för att kunna attrahera unga, välutbildade personer till platsen.

Foto: Shutterstock

Foto: Per Sjöborg

Likheter och skillnader i de båda länderna

Oundvikligt kom synen på skillnader mellan den danska och svenska kulturen och företagskulturen upp under intervjuerna. Några intervjupersoner ser skillnaderna som ett hinder för samarbete, medan andra menar att skillnaderna berikar och att olikheterna kan utnyttjas till något positivt. Generellt tycks informanterna ha ett behov av att påpeka vilka nationella skillnader som de uppfattar finns mellan länderna och om dessa är positiva eller negativa för samarbetet över sundet. Även om detta kan förefalla som trivialt i sammanhanget är det viktigt, som tidigare har nämnts, att vara uppmärksam på att den geografiska ramen inte bara bestäms av yttre faktorer som tillgång till infrastruktur. Av stor betydelse är även vad som uppfattas som ett gemensamt geografiskt område och till viss del även

en gemensam identitet. Samtidigt bör man vara medveten om att ju mer skillnader påtalas, desto större är faran att dessa befästs och förstärks. Eller som en av informanterna uttryckte det: "Där finns barriärer om man vill ha barriärer".

Det är emellertid intressant att notera att många, främst de danska, av de medverkande företagen har anställda som bor på andra sidan av Öresund och att detta är något som uppfattas som mycket positivt – även om man ibland upplever regler och byråkrati som onödigt komplicerade.

Några informanter ansåg att det hade varit fint om näringslivskontoren i de båda städerna kunde vara behjälplig med att matcha företag med varandra om en produkt behöver bli mer komplett för att kunna nå ut på en ny och större marknad.

Foto: Måns Fornander

Geografi och befolkning

Öresundsregion är en av Europas mest spännande och dynamiska regioner. Regionen är också Nordens befolkningsmässigt största gränsregion med 3,9 miljoner invånare. Två tredjedelar av befolkning bor på den danska sidan och i både Sverige och i Danmark är majoriteten av befolkningen koncentrerad till städerna kring Öresund där Köpenhamn utgör den naturliga tillväxtmotorn. Med drygt 3,9 miljoner invånare är Öresundsregionen ur både ett svenskt och danskt perspektiv relativt tätbefolkad med 179 invånare per kvadratkilometer. Detta kan jämföras med 127 respektive 21 invånare per kvadratkilometer i Danmark och Sverige.

Öresundsregionen utgörs geografiskt av Skåne på den svenska sidan och Själland, Lolland, Falster, Mön och Bornholm på den danska sidan. Administrativt består Öresundsregionen av 33 kommuner på den svenska sidan som utgör Region Skåne och 46 kommuner på den danska sidan som bildar de två regionerna Region Hovedstaden och Region Sjælland.

Med ett avstånd på endast fyra kilometer från varandra och med en befolkning på närmare 135 000 invånare i Helsingborg och 62 000 invånare i Helsingör är de två städerna viktiga aktörer i Öresundsregionens utveckling.

Sett till antal invånare är Helsingborg Sveriges åttonde, och Skånes andra, största kommun med en befolkning på över 135 000 invånare. Helsingborg kännetecknas av en positiv befolkningsutveckling och är en av de snabbast växande städerna i Öresundsregionen. Sedan år 2000 har antalet invånare i staden vuxit med närmare 15 procent. Med cirka 62 000 invånare utgör Helsingör en viktig del av Region Hovedstaden och befolkningsmässigt räknas Helsingör som en av Danmarks 20 största kommuner.

Invånarantal 10 största kommunerna på danska och svenska sidan Öresundsregionen 31 december 2014

Köpenhamn	580 184	Malmö	318 107
Frederiksberg	103 192	Helsingborg	135 344
Roskilde	85 026	Lund	115 968
Næstved	81 687	Kristianstad	81 826
Slagelse	77 293	Hässleholm	50 565
Gentofte	74 932	Landskrona	43 574
Holbæk	69 035	Trelleborg	42 973
Gladsaxe	67 347	Ängelholm	40 229
Helsingør	61 632	Vellinge	34 110
Guldborgsund	60 829	Eslöv	32 117

Källa: Örestat

Sedan millennieskiftet har befolkningen i Öresundsregionen ökat med närmare 10 procent, en ökning som förväntas fortsätta fram till början av 2030-talet då befolkningen beräknas uppgå till 4,2 miljoner invånare, en ökning med 300 000 personer jämfört med 2014. Befolkningen i Öresundsregionen är yngre än i övriga Sverige och Danmark. På den danska sidan är medelåldern 39,6 år och på den svenska är den något högre, 40,7 år. Samtidigt är emellertid medelåldern något högre i både Helsingborg (41,0) och Helsingør (41,8).

Likt stora delar av övriga världen står Öresundsregionen inför stora demografiska utmaningar med en åldrande befolkning. Framförallt väntas antalet äldre +65 år öka markant i regionen. Även antalet barn och unga väntas öka, särskilt i Region Hoved-

staden och Skåne. Det beror till stor del på en ökad inflyttning till regionen från både de egna länderna och från utlandet.

Flyttströmmarna över sundet är strida, vilket är ett tecken på att Öresundsintegrationen har tagit fart. Tidigare var det i huvudsak danskar som flyttade över till den svenska sidan, medan svenskar sökte arbete i Danmark. I takt med att konjunkturläget förändras går det idag ökade strömmar åt motsatt håll. Totalt flyttade 2 150 personer från Danmark till svenska delen av Öresundsregionen och 4 000 personer flyttade från Sverige till danska delen av Öresundsregionen under 2013. Av dem som flyttade från Sverige valde 540 personer att bosätta sig på Nordsjälland, medan 455 personer flyttade från Danmark till nordvästra Skåne.

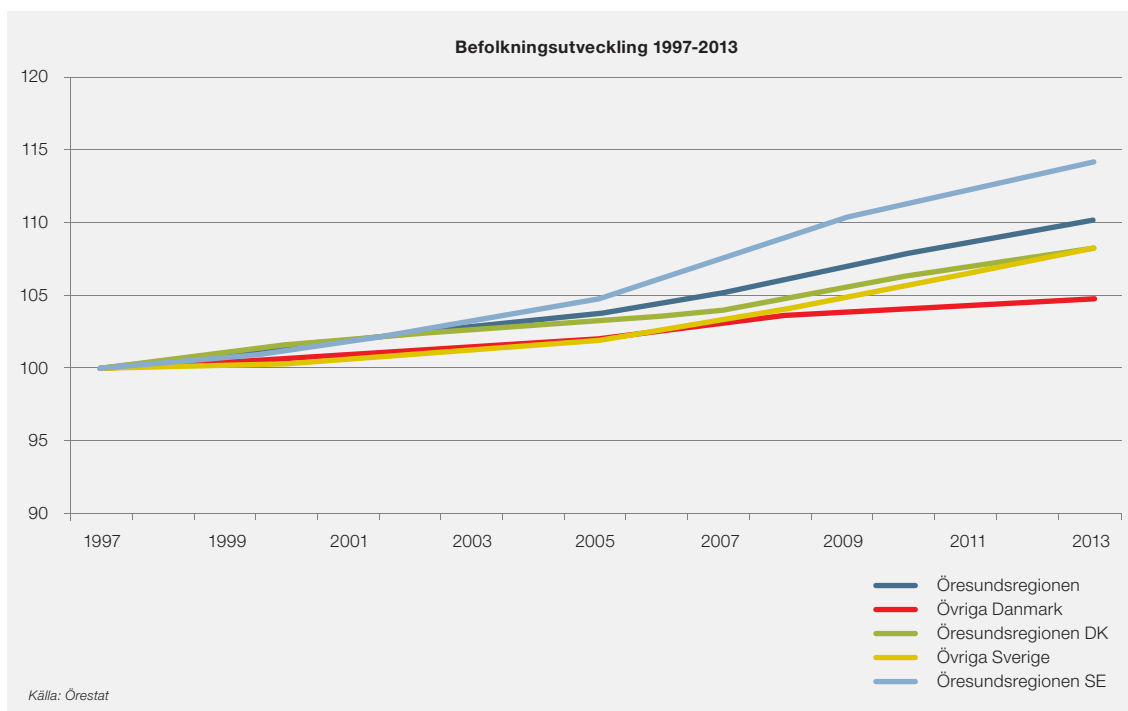

Foto: Oskar Falck

En region i utveckling

Som hemort för 3,9 miljoner invånare utgör Öresundsregionen en viktig tillväxtmotor i de svenska och danska ekonomierna. En fjärdedel av Sveriges och Danmarks samlade BNP produceras i regionen. Här bedrivs världsledande och gränsöverskridande forskning och forskningsinsatser som exempelvis MAX IV-laboratoriet och European Spallation Source, ESS utanför Lund. Här finns internationellt ledande universitet och högskolor och Öresundsregionen har den högsta andelen av högutbildade i hela Nord-europa. Näringslivet är diversifierat och representerar såväl specialiserade och kunskapsintensiva sektorer som mer traditionella näringar verksamma på den internationella marknaden. Entreprenörsandan är levande och ett stort antal globalt erkända innovativa företag är placerade här.

Även näringslivet i Helsingborg och Helsingör kännetecknas av en stor variation i fråga om storlek och inriktning. Här verkar stora globala koncerner sida vid sida med små livsstilsentreprenörer. Denna mångfald skapar stora förutsättningar för att kunna utveckla näringslivet på tvärs över Öresund. För att det lokala näringslivet ska fortsätta kunna konkurrera på en global marknad krävs det emellertid att företagen lyckas attrahera medarbetare med rätt

kompetenser. De båda städerna har flera konkurrensfördelar som uppfattas som attraktiva av välutbildade personer. Här finns havsnära, vackra och trygga boendemiljöer med närhet till rikt kultur och fritidsliv samt välfungerande skolor och barnomsorg. Samtidigt är resten av världen aldrig långt borta. Med tre flygplatser inom en timmes resväg och ett välutbyggt väg- och järnvägsnät är det lätt att resa till och från Helsingborg och Helsingör.

Ekonomisk utveckling i Öresundsregionen

Den ekonomiska nedgång som följde på finanskrisen 2008 är den djupaste sedan efterkrigstiden. Även om Danmark och Sverige har klarat sig betydligt bättre än många länder, är den ekonomiska stagnationen, inte minst på grund av ett starkt omvärldsberoende, påtaglig i de båda länderna.

Det finns emellertid regionala skillnader i hur den ekonomiska aktiviteten har utvecklats. Tillväxten i bruttoregionalprodukten (BRP) per invånare har varit starkare i Öresundsregionen än den genomsnittliga tillväxten för Danmark som helhet, men omvänt svagare än den genomsnittliga tillväxten för Sverige.

Inom Öresundsregionen har Skåne haft den starkaste ökningen i BRP per invånare och Region Själland den svagaste. Jämfört med Stockholm har Öresundsregionen haft en betydligt svagare tillväxt. Under hela perioden 2001–2011 har BRP per invånare ökat med 25 procent i Stockholm medan ökningen i Öresundsregionen varit 7 procent. Även om preliminära uppgifter pekar på att det har skett en försiktig uppgång under 2012 och 2013, är det fortfarande osäkert hur de båda ländernas ekonomier kommer att utvecklas på sikt.

År 2012 var 1,72 miljoner personer i åldern 16-64 år sysselsatta i Öresundsregionen. Även om det är en marginell minskning mot föregående år, finns det tecken som indikerar en svag uppgång sedan krisåren 2007-2009 då antalet sysselsatta minskade med närmare 80 000 personer i regionen.

I Helsingör har sysselsättningsgraden minskat från 75 till 72 procent mellan år 2000-2012 medan den har ökat från 67 till 69 procent i Helsingborg under samma period. Sysselsättningsgraden, andelen av befolkningen 16-64 år som är sysselsatt, är emellertid fortfarande högre på den danska sidan av Öresundsregionen även om skillnaderna har minskat sedan den senaste krisen.

Sysselsättningsgrad år 2012, befolkning 16-64 år, RAMS, (%)

Helsingborg	69,2
Helsingör	71,7
Öresundsregionen	70,7
Svenska delen av Öresundsregionen	69,7
Danska delen av Öresundsregionen	71,2
Sverige	72,8
Danmark	70,8

Källa: Örestat

Arbetslösheten i Öresundsregionen

Det finns fortfarande skillnader i sätten att redovisa uppgifter för arbetslösheten bland den registerbaserade arbetskraften i Danmark och Sverige. Det betyder att det inte finns någon Öresundsgemensam statistik som belyser den registerbaserade arbetslösheten på kommunal nivå. I den så kallade arbetskraftsundersökningen (AKU), som redovisar arbetslöshetsstatistik på regional nivå framgår det emellertid

att den svenska sidan av Öresundsregionen uppvisar en högre arbetslöshet jämfört med den danska; 9,4 respektive 6,2 procent. Detta kan jämföras 7,4 procent för Sverige som helhet och 6,2 procent för Danmark som helhet det sista kvartalet 2014. Detta kan jämföras 8,7 procent för Sverige som helhet och 6,4 procent för Danmark som helhet.

Kunskap och utbildning

Satsningar på kunskap och utbildning på olika nivåer är avgörande för den lokala och regionala utvecklingen. I Öresundsregionen finns norra Europas största koncentration av högutbildad befolkning. Här finns flera internationella forsknings- och innovationsmiljöer, liksom ett välutvecklat samarbete mellan näringsliv, universitet och offentliga verksamheter. I Öresundsregionen finns även 15 internationella skolor som är avgörande för att kunna attrahera kompetens och företag som genomför globala rekryteringar.

Närheten till såväl ledande utbildningsinstitutioner på olika nivåer som till ett stort befolkningsunderlag av kvalificerad arbetskraft, skapar godaförutsättningar för näringslivet i norra Öresund att kunna möta ständigt pågående strukturella förändringar i omvärlden.

En välutbildad befolkning men behoven ökar

I Öresundsregionen bor närmare 700 000 personer som har högskole- eller universitetsutbildning, vilket motsvarar närmare 35 procent av befolkningen i åldern 25-64 år. Det betyder att regionen uppvisar en större andel personer med högskoleutbildning än Sverige respektive Danmark som helhet. Även utbildningsnivån bland de unga stiger snabbare i Öresundsregionen än i övriga delar av de båda länderna, cirka 40 procent av befolkningen 25-34 år har idag en högskoleutbildning. Det förekommer emellertid regionala skillnader bland de ungas utbildningsnivåer. Andelen unga med högskoleutbildning ökar i Region Hovedstaden och i Skåne medan den minskar något i Region Sjælland.

Universitet och högskolor i Öresundsregionen

Det finns 11 universitet och högskolor i Öresundsregionen med sammanlagt 212 000 studenter och 30 000 forskare. Köpenhamns och Lunds universitet räknas som två av världens främsta lärosäten, vars internationella ställning lockar studenter från hela världen. Lunds universitet Campus Helsingborg utgör ett viktigt kunskapsnav för det lokala näringslivet och de offentliga verksamheterna i regionen.

På Campus Helsingborg studerar cirka 4 400 studenter på utbildningar till och inom service management, strategisk kommunikation, ämneslärare, modevetenskap, socionom, logistik samt högskoleingenjör inom byggt teknik, elektroteknik och datateknik. Under kort tid har dessutom Campus Helsingborg utvecklats till en internationellt erkänd forskningsmiljö där gränsöverskridande samarbeten syftar till att hitta lösningar på framtidens stora frågor.

Ökat behov av kvalificerade yrkeskunskaper

Trots en generellt sett högutbildad befolkning pekar regionala prognoser på ett än mer växande behov av välutbildad arbetskraft i framtiden. Det är viktigt att framhålla att behovet av kvalificerad arbetskraft inte är begränsat till personer med högskole- eller universitetsutbildning. De kommande åren kommer det även att uppstå en allt större brist på personer med utbildningar som leder till kvalificerade yrkeskunskaper. På Erhvervsskolen Nordsjælland, med campus i bland annat Helsingör, studerar närmare 3 000 årselever. Erhvervsskolen erbjuder ett brett utbud av yrkesinriktade utbildningar inom exempelvis bygg och hantverk, industri och produktion, IT och ekonomi, naturvetenskap samt handel. Utbildningarna, som är utformade för att möta samhällets och arbetsmarknadens behov, varvar skolundervisning med längre praktikperioder hos en arbetsgivare.

Foto: Anna Olsson

Universitet/Högskola	Antal studenter	Antal lärare	Campus finns i
Lunds universitet	47 000	7 200	Lund, Malmö och Helsingborg
Sveriges Lantbruksuniversitet	900	150	Alnarp
Malmö Högskola	25 000	1 400	Malmö
Högskolan Kristianstad	14 000	480	Kristianstad
Högskolan i Halmstad	10 500	600	Halmstad
Linnéuniversitetet	34 200	2 000	Växjö och Kalmar
Danmarks Tekniska Universitet	7 900	5 200	Lyngby
Københavns Universitet	40 000	9 000	Köpenhamn i huvudsak
Copenhagen Business School	20 000	2 200	Köpenhamn
Roskilde universitet	9 000	1 000	Roskilde
Aalborg universitet	3 800	600	Köpenhamn
Öresundsregionen TOTALT	212 300	29 830	

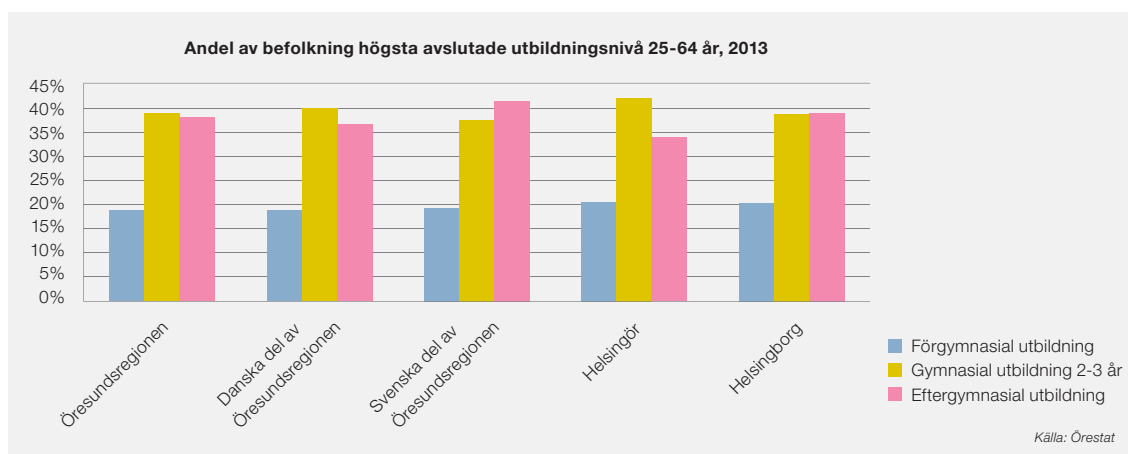
Källa: Respektive universitet/högskola

Utbildningsnivån i Öresundsregionen

Diagrammet nedan visar högsta avslutade utbildningsnivå i förhållande till befolkningen 25-64 år. Observera att även annan utbildning i form av exempelvis kvalificerade yrkesutbildningar kan räknas som eftergymnasial utbildning, vilket innebär att fördelningen ser något annorlunda ut än om endast högskole- och universitetsutbildning hade tagits med. Av diagrammet framgår det att andelen personer i åldern 25-64 med eftergymnasial utbildning är något högre på den svenska sidan Öresundsregionen och i Helsingborg jämfört med Helsingör.

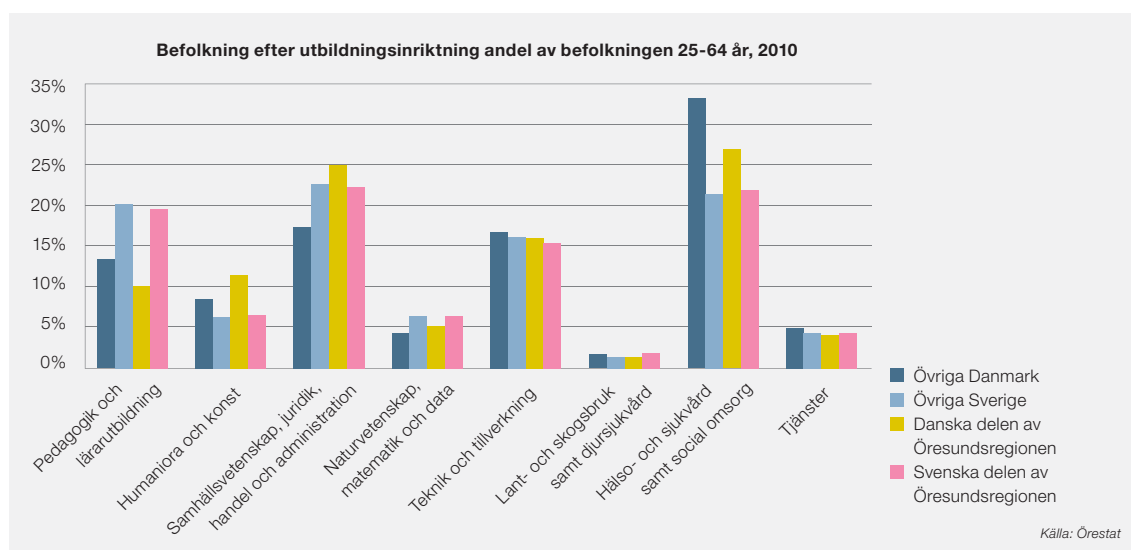
Samtidigt är andelen personer med förgymnasial utbildning som högsta avslutade utbildningsnivå något högre på den svenska delen av Öresundsregionen medan den danska delen uppvisar en något högre andel av befolkningen som har gymnasial utbildning som högsta avslutade utbildningsnivå.

Siffrorna ser emellertid något annorlunda ut om man bara ser till andelen personer med högskole- eller universitetsutbildning. Här uppvisar Region Hovedstaden störst andel högutbildade, följt av Skåne och Region Sjælland.

När det gäller befolkningens utbildningsinriktning i regionen finns det både likheter och skillnader mellan Danmark och Sverige. Andelen personer i åldern 25-64 år med pedagogisk och lärarutbildning är närmare 10 procentenheter högre i den svenska delen av Öresundsregionen jämfört med den danska delen. Däremot är andelen med en hälso- och sjukvårdsutbildning i såväl Danmark som helhet och den danska

delen av Öresundsregionen avsevärt högre. När det däremot gäller samhällsvetenskapliga, juridiska, och tekniska utbildningar är skillnaderna mellan länderna och regionerna mindre. Olikheterna i utbildningsinriktning skapar förutsättning för utökad samarbete i frågor som rör kompetensförsörjning då en ökad rörlighet kan bidra till en breddad rekryteringsbas ifråga om personal med rätt kompetens och utbildningsnivå.

Rörelser över Öresund

Varje dag, året runt, reser 91 500 personer med tåg, färja, buss eller bil över Öresund. Varje dag passerar även närmare 25 000 fordon över sundet.

Den globala finanskrisen med efterföljande stagnation har även påverkat rörelserna över Öresund. Trots det pendlar dagligen fler än 16 000 personer till arbete eller studier på den andra sidan sundet. Detta kan jämföras med de 3 000 personer som pendlade mellan Sverige och Danmark år 1995, fem år innan Öresundsbron öppnades.

Av de 91 500 personer som dagligen korsar Öresund, reser 22 000 personer med någon av färjorna mellan Helsingborg och Helsingör. Utslaget över ett år blir det 8 miljoner resor, vilket gör Helsingborg och Helsingör till några av världens största färjehamnar.

Närheten till funktionella arbetsmarknadsregioner är en viktig förutsättning för framväxt och utveckling av klusterbildningar. Arbetskraftens rörlighet på arbetsmarknaden leder till interaktion mellan individer med olika kompetenser och erfarenheter

som i sin tur bidrar till både spridning och uppbyggnad av kunskap. I täta miljöer med flera potentiella arbetsgivare inom korta tidsavstånd i exempelvis storstäder och klusterbildningar är flöden av arbetskraft mellan företag mer frekvent förekommande jämfört med mer glesa miljöer. Dagens arbetsmarknadsregioner växer och blir geografiskt större då fler och fler pendlar. När det gäller arbetspendling är det emellertid viktigt att vara medveten om att 45-60 minuter en viktig brytpunkt för vad människor är beredda att lägga ner på att resa mellan bostaden och arbetsplatsen. Beslut om arbetspendling är samtidigt ett resultat av avvägningar som görs mellan flera variabler som exempelvis boendemiljö, upplevd livskvalitet, tillfredsställelse med arbetet och färdmedlets bekvämlighet. En fast förbindelse mellan Helsingborg och Helsingör kommer att förkorta restiderna till den södra delen av Öresundsregionen, vilket innebär att ett betydligt större antal arbetstillfällen blir tillgängliga för arbetspendling från de båda städerna.

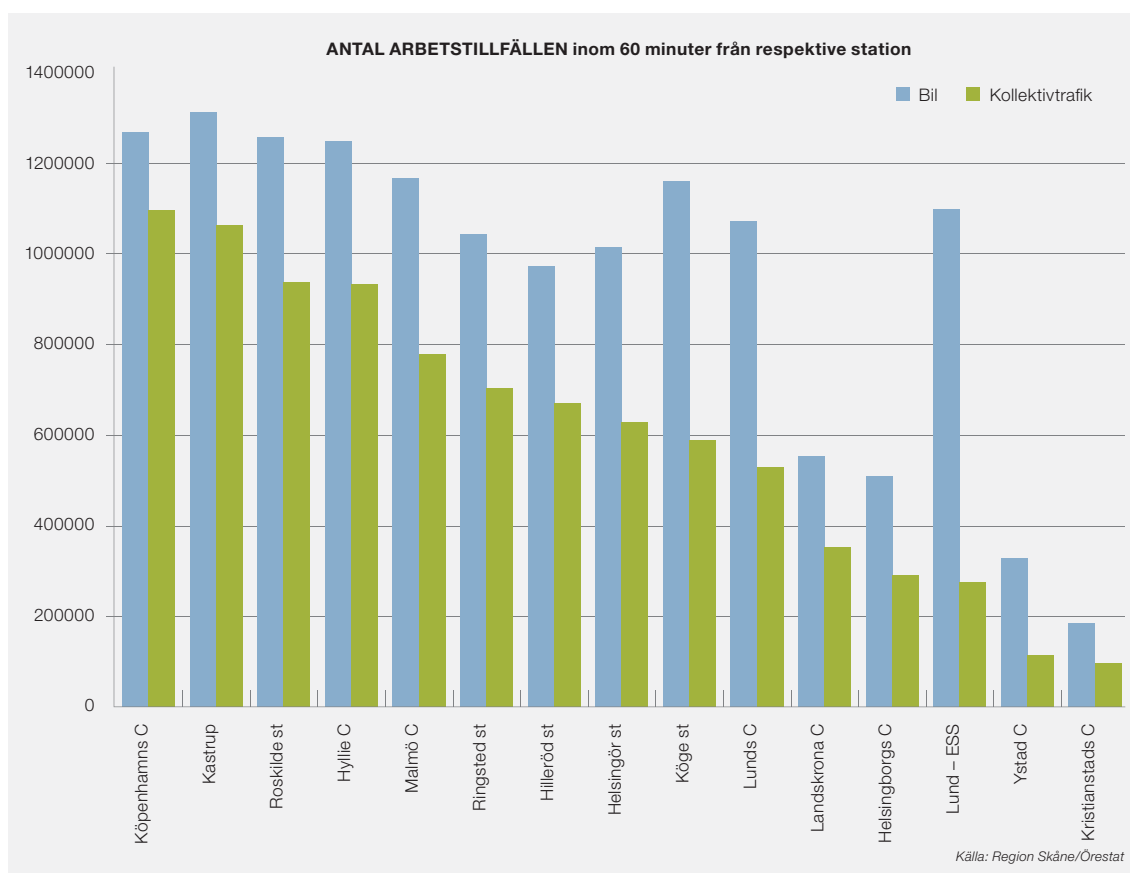
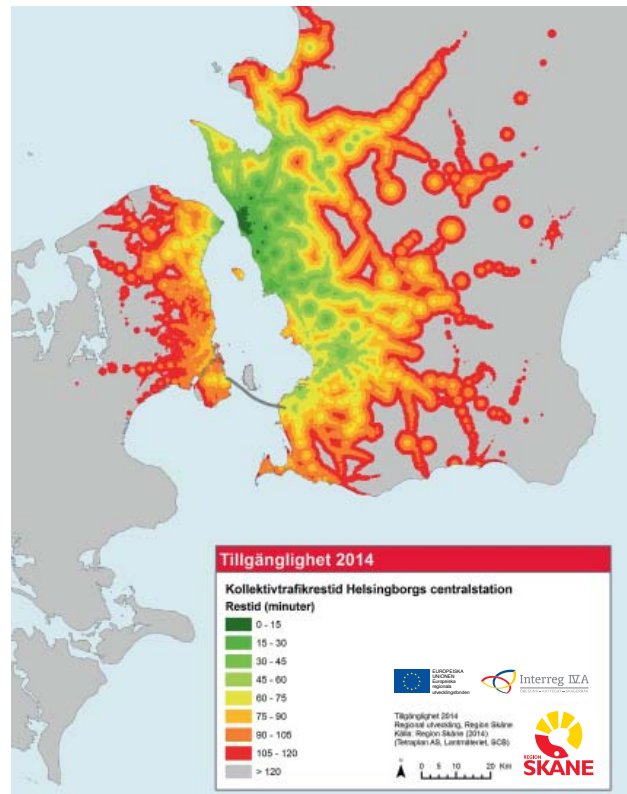
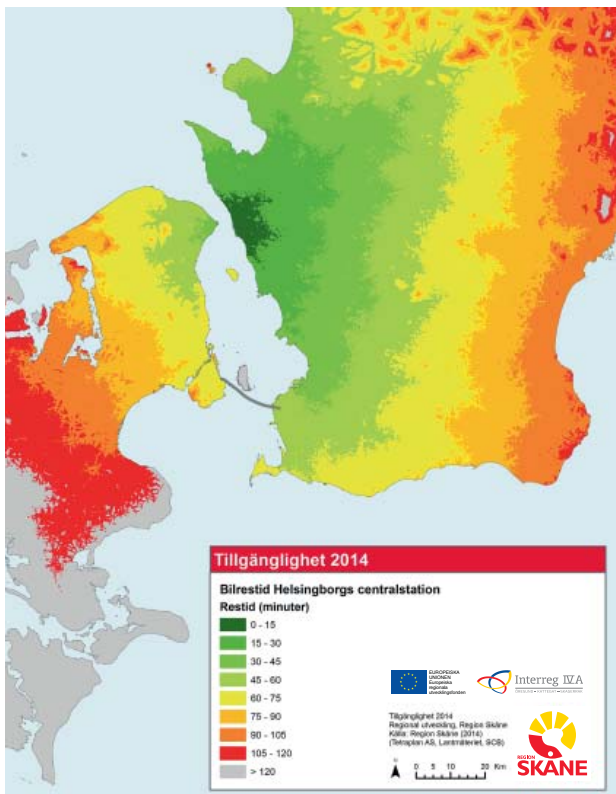

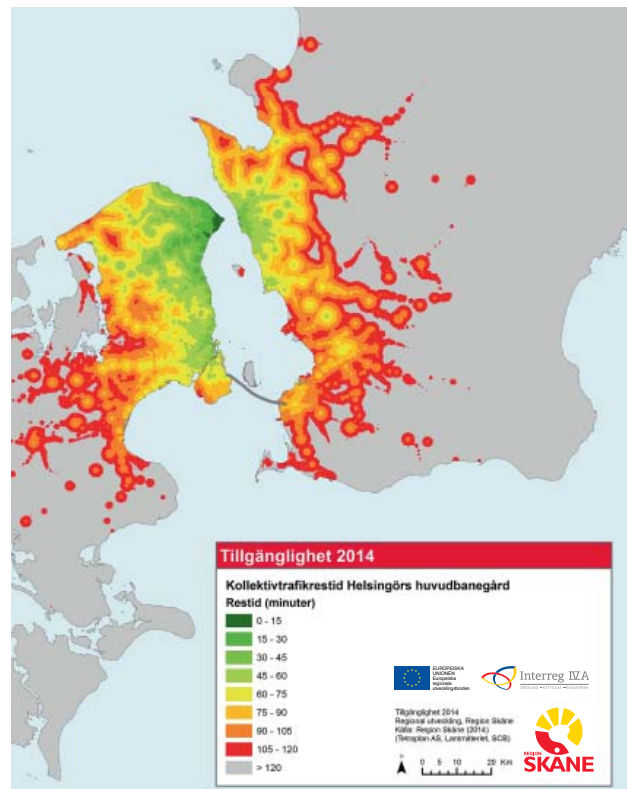
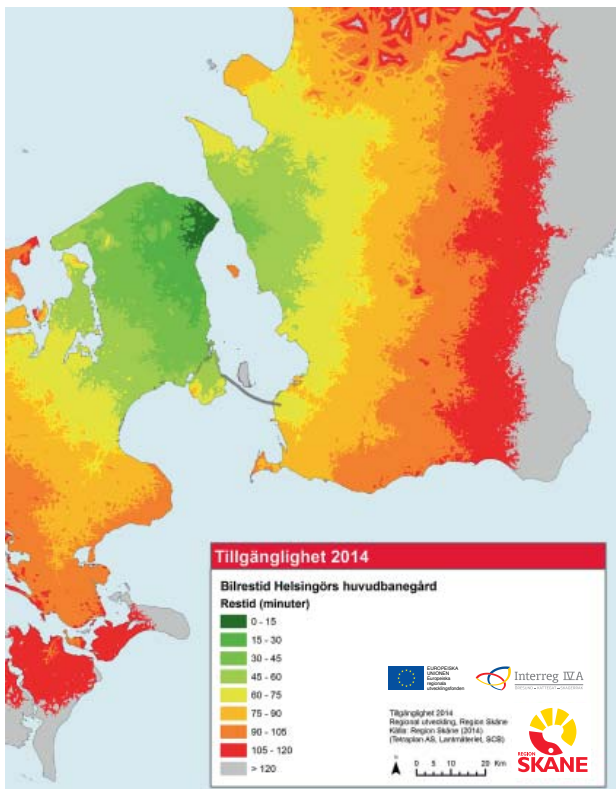

Foto: Mikael Nordström

Helsingborgs centralstation

Helsingörs huvudbangård

En fast förbindelse mellan Helsingborg och Helsingör

I Öresundsregionen är avstånden små och restiderna korta, mycket tack vare den välutvecklade infrastrukturen. Samtidigt är en framtida fast förbindelse mellan Helsingborg och Helsingör en angelägen utvecklingsfråga. Den planerade tunneln med landanslutningar bidrar till en hållbar lösning för framtidens trafiksystem och ökande trafikmängd i Öresundsregionen. Förbindelsen knyter samman norra delen av Öresund och skapar en cirkel som tar max 40 minuter att ta sig runt. Resan från Helsingborg till Helsingör beräknas komma att ta fyra minuter. Förminskade restider och bättre trafikflöden möjliggör en stärkt Öresundsintegration då det blir lättare att röra sig över sundet. Inte minst för näringslivet är detta intressant då avstånden till marknader och kompetens krymper.

Att fasta förbindelser bidrar till ökade rörelser och minskade gränser är Öresundsbron ett tydligt exempel på. Sedan bron stod klar år 2000 har pendlingen över sundet ökat med 600 procent och mer än 182 miljoner har passerat över bron. Enligt gjorda beräkningar förväntas den dagliga pendlingen öka till 39 000 personer fram till år 2025. Ökade rörelser genererar betydande samhällsekonomiska vinster genom exempelvis ökad sysselsättning, reducerade konjunktursvängningar och konsumentöverskott från reducerade restider. Enligt Öresundsinstitutets beräkningar uppgår de årliga samhällsekonomiska vinsterna till 6,5 miljarder svenska

kronor på båda sidor av sundet, en ökning som förväntas bli större framöver då de ekonomiska vinsterna har ökat successivt sedan bron öppnades. Av flera anledningar är det osäkert att applicera denna utveckling på en framtida fast förbindelse mellan Helsingborg och Helsingör. Risken är emellertid stor att den tillväxtpotential som finns i norra Öresundsregionen begränsas om inte förbindelsen byggs och om Helsingborg-Helsingör inte länkas samman med resten av Europa. Ett möjligt framtidsscenario är en betydligt försämrad situation jämfört med idag i form av att platsen blir mindre attraktiv för företag och välutbildade med vikande skatteunderlag och strukturella utmaningar som resultat. En fast förbindelse mellan Helsingör och Helsingborg måste därför ses i ett större sammanhang än som en förbindelse mellan de båda städerna.

Frågan om en fast förbindelse mellan Helsingör och Helsingborg var något som väckte starka känslor i de intervjuer som genomfördes inför färdigställandet av denna rapport. Diskussionerna påminner i stor utsträckning om de som fanns runt millennieskiftet när Öresundsbron byggdes. Förenklat går det att identifiera två huvudsakliga perspektiv: En fast förbindelse är nödvändig för att regionen ska kunna utvecklas, Öresundsbron avlastas, samt att restiden ner till södra Danmark och kontinenten förkortas. Det andra perspektivet ser en fast förbindelse som en alltför stor investering med tanke på färjorna

Foto: Ulf Angberg

som går kontinuerligt, att det finns en Öresundsbro som redan existerar, samt att trafiken som går över norra sundet inte är beroende av en fast förbindelse utan snarare av färjorna. Färjorna gör det möjligt att ta sig från centrum till centrum och de bidrar till att resan i sig blir en del av upplevelsen. Tanken om regionen som en upplevelse framträder i de båda perspektiven, även om uppfattningarna ser olika ut.

Generellt är de svenska företagen mer positiva till en fast förbindelse som förväntas kunna förkorta restiden till marknaderna på kontinenten. För de danska företagen är tidsaspekten inte lika avgörande då de uppfattar att de redan befinner sig på "rätt" sida sundet. Färjorna uppfattas av flera företagare utgöra en mental barriär när det gäller att ta sig över sundet då det blir ett stopp i reseflödet. Framförallt i Helsingborg menar många företagare att de troligen skulle åka över till Helsingör oftare och även söka mer affärssamarbete där om det fanns en fast förbindelse. Det finns också förhoppningar om att en tunnel kommer att öka antalet möten mellan danskar och svenskar och på så sätt bidra till en starkare gemensam Öresundsidentitet.

Samma tankar och förhoppningar på Öresundssamarbetet växte fram även kring Öresundsbron. Med facit i hand har det emellertid visat sig att många av visionerna inte har realiserats, trots både goda intentioner och konkreta satsningar.

Enligt Christer Persson, tidigare utvecklingschef i Malmö Stad, begicks misstaget att Öresundsintegrationen skulle omfatta alla områden. Istället borde arbetet ha koncentrerats på arbets- och bostadsmarknaderna, vilka är centrala för en positiv utveckling och integration. Härigenom skapas förutsättning för naturliga möten mellan människor, vilket i sin tur leder vidare till integration inom andra områden.

En tydlig lärdom av tidigare gjorda erfarenheter från Öresundssamarbetet är att utveckla samarbetet inom de områden där det redan förekommer utbyten mellan länderna. På så sätt skapas förutsättning för att kunna få till stånd en mer hållbar Öresundsintegration. Även Richard Ek, docent i kulturgeografi vid Lunds universitet, ger uttryck för samma tanke och menar att det finns flera exempel på infrastrukturprojekt där det har satts likhetstecken mellan interaktion och integration, det vill säga att exempelvis närings- eller kulturlivet per automatik antogs bli integrerat vid tillkomsten av en bro eller en väg. Enligt Richard Ek är verkligheten mer nyanserad och komplex än vad kartorna visar.

I fallet med Öresundsbron fungerade integrationen i vissa branscher som till exempel inom högteknologiska och arbetsintensiva med stort arbetskraftsbehov och stor rörlighet.

Foto: Bertil Hagberg

Avslutande kommentarer

Rapporten ska ses som ett första steg i arbetet med att synliggöra de starka branscher och näringslivskluster som finns i norra Öresundsregionen. Med hjälp av statistiskt material har ambitionen varit att identifiera branschkoncentrationer och klusterbildningar i Helsingborg-Helsingör i förhållande till övriga Öresundsregionen. För att lyfta fram näringsarnas och platsens stora framtidspotential har det insamlade materialet kompletterats med ett antal djupintervjuer samt en socio-ekonomisk överblick av de båda städerna och Öresundsregionen.

I nästa steg bör det geografiska området utökas till att omfatta kommunerna i hela norra Öresund. Att avgränsa undersökningsområdet till Helsingborg-

Helsingör medför en risk som innebär att branschkoncentrationer i hela den funktionella regionen förbises. Den maritima näringen är exempelvis framträdande i Helsingör och Landskrona och skulle med stor sannolikhet ha gett utslag i ett material som omfattar hela norra Öresund.

Som har nämnts tidigare i rapporten är det i nästa steg viktigt att även komplettera materialet med ekonomiska nyckeltal för de identifierade branscherna i syfte att belysa deras långsiktiga tillväxtpotential. Ett mer dynamiskt förhållningssätt till näringsgrensindelningen öppnar dessutom upp för en mer nyanserad bild över den regionala näringslivsstrukturen.

Röster från regionen

På de kommande sidorna ger några svenska och danska företagsledare och forskare sin bild av hur de ser på framtiden för norra Öresund och vad som krävs för att få till stånd ett utvecklat samarbete.

Jari Virtanen, VD för Sembo i Helsingborg

Man tänker lite utefter sig själv – vart vill jag arbeta och bo?

Sembo ingår i Stena Line-koncernen i vilket Stena Line Travel Group AB är ett dotterbolag. Jari sitter i Stena Lines koncernledning och ansvarar för affärsområdet privatresevärdar i Europa. Sembo är verksam inom resebranschen och Stena Line Travel Group har totalt ca 60 anställda i Helsingborg, Danmark och Tyskland. Sembo är från starten för 20 år sedan ett Helsingborgsföretag och blev uppköpta av Stena Line år 2007. Helsingborg är en bra placering för företaget då man har stor nytta av närheten till Kastrup och tillgång till kompetent personal. Jari bor i Helsingborg men reser mycket i arbetet, något som är självvalt för att kunna bo kvar i Helsingborg - en stad han är väldigt förtjust i. Vilka är HH-områdets styrkor och svagheter? Finns det några kulturella barriärer, barriärer i övrigt? Kommunikationen och infrastrukturen är otvivelaktigt en fördel samt närheten till flygplatserna. Öresundstågen börjar dock bli lite överbefolkade vilket kan vara problematiskt för pendlarna. Jag tycker att Helsingborg och Helsingör tillsammans utgör en viss attraktion för de boende i regionen. Man tar färjan över, dricker en öl och äter smörrebröd. Som företag upplever vi inte några direkta regionala svagheter eftersom vi arbetar mer globalt än lokalt. De kulturella barriärerna är inte heller så stora. En svaghet är den fråga som rör de som arbetar på andra sidan, var de har sin trygghet, pension och så vidare. Jobbar man på andra sidan gränsen kan det uppstå problem med skatteregler, arbetslöshetskassa, arbetsförmedling och annat. Inom dessa instanser finns det många märkliga regler som kan vara svåra att förstå. Företagen runt om klarar barriärer galant, medan myndigheterna har det svårare med allt som kretsar runt det administrativa.

Hur ser man på näringslivet och marknaden i Helsingborg respektive Helsingör?

Jag känner inte till Helsingörs näringsliv på samma sätt som jag känner till näringslivet i Helsingborg. Det handlar om att mitt eget intresse får mig att se till Helsingborg och eftersom vi inte har så mycket affärer i Helsingör prioriteras intresset för stadens näringsliv ner. Bristen på information angående näringslivsträffar gör också att man inte håller sig a jour med vad som sker i Helsingörs näringsliv. Som företagare måste man även prioritera sin tid. Ett sätt för att öka attraktionskraften mot Helsingör hade varit att satsa på att visa upp Helsingör under olika näringslivsevenemang och att de i Helsingör

gör på samma sätt gentemot Helsingborg. Finns där ett intresse och utrymme blir man som företagare mer mottaglig för information, så det gäller att skapa denna mötesplats för att företagare ska lyfta blicken mot Helsingör. Tycker man att det är av stor vikt så åker man dit, helt klart.

Hur resonerar ni kring en fast förbindelse? Vilken betydelse har en sådan förbindelse för regionen?

Jag har lite svårt att förstå att man vill lägga ner stora resurser på en fast förbindelse när vi har färjor som seglar var 20:e minut. Vi anställer flera hundra människor inom sjöfart i området och är i och med det inte så positiva till en fast förbindelse. Jag tycker förbindelsen fungerar bra som den är just nu, det är billigt och enkelt att ta sig över sundet idag. Det är heller inte direkt positivt för Helsingborg med en fast förbindelse då färjan lägger till mitt i centrum vilket självklart gynnar affärlivet och handeln. Med en fast förbindelse kommer det inte finnas en färja och resultatet blir då att resenären hamnar lite utanför centrum, biltrafiken ökar och folk måste gå längre för att komma in till centrum och affärerna. När man har sina vänner på besök är det inte ovanligt att det ingår en resa till Helsingör där båtresan är en del av upplevelsen. Detta är jag rädd för att man inte tycker är lika positivt om det finns en fast förbindelse. Däremot gynnas industrin av en fast förbindelse, men för den vanliga privatpersonen kommer en fast förbindelse inte göra någon nytta.

Om du får spekulera fritt, hur tror du ett samarbete mellan Helsingborg och Helsingör ser ut om 20 år?

Jag hoppas att de formella barriärerna mellan arbetskrafterna suddas ut och att politikerna har löst denna fråga. Jag tror att regionen Öresund som sådan kommer att få en ökad betydelse både för svensk och dansk ekonomi.

Man tänker lite utefter sig själv- vart vill jag arbeta och bo? I regionen är det nära till både arbete och bostad. Det är en region som sträcker sig från Köpenhamn till Halmstad och innefattar Malmö, Landskrona, Helsingör, Helsingborg och Ängelholm. För att inte tala om närheten till flygplatsen! Det är smidigt och lätt att veckopendla inom regionen vilket gör att man kan bo på ett ställe och arbeta på ett annat. Samtidigt är det mycket viktigt att infrastrukturen fungerar för dem som pendlar.

Jari Virtanen, VD
Sembo

Kristian Baatrup, VD för Landinspektørkontoret i Helsingør

Vi har en mentalitet som lyder: När kan vi börja?

Kristian kommer från Århus och är numera bosatt i Helsingør. Han har varit VD för Landinspektørkontoret sedan 2004 men själva företaget har varit verksamt i 130 år. Företaget startade i Helsingør och idag finns kontor även i Gilleleje och Köpenhamn. Kristian tycker att Helsingør är en bra stad med mycket historia, kultur och natur. Den är familjevänlig och många barnfamiljer flyttar dit. Det kommer även många svenskar till Helsingør vilket ger mycket liv i staden. Vi turas om att åka till varandra, danskarna åker till Helsingborg och handlar och svenskarna åker i sin tur till Helsingør och handlar.

Vilka är HH-områdets styrkor och svagheter? Finns det några kulturella barriärer, barriärer i övrigt?

Det är i helt korrekt att utgångspunkten är att det finns en mental barriär, och den viktigaste förutsättningen för att få bort denna är att etablera en fast förbindelse mellan de två städerna. Det finns inga större språkliga barriärer, vi har till och med samma humor! Jag tycker inte det finns några stora skillnader. Man kan ha förutfattade meningar om varandra och det kan vara lätt att missuppfatta varandra, men denna missuppfattning kan även bero på personliga egenskaper. För Landinspektørkontoret finns ingen begränsning för ett samarbete. Vi har en mentalitet som lyder: När kan vi börja? Att det finns småsaker som skiljer sig är ingen hemlighet, men de är inte så stora att vi inte kan övervinna dem. Den stora styrkan mellan Helsingør och Helsingborg är att vi har samma mentalitet, vi är närmare varandra än övriga Sverige och Danmark. Är man från Helsingborg så är man nästan från Helsingør och tvärtom. Vi kompletterar varandra rätt bra i regionen med många olika stora kulturella sevärdheter på båda sidor. Vi hade kunnat dela vår konst med varandra och ha gemensamma kulturella instanser till exempel.

Hur ser du på näringslivet och marknaden i Helsingør och Helsingborg?

Jag känner väl till näringslivet i Helsingør. Här finns många föreningar som jobbar för att stötta företag och näringsliv. Dock borde det finnas mer aktiviteter för att få till ett samarbete med Helsingborg. Vi vill gärna testa den svenska marknaden och är öppna för ett samarbete, vi jobbar redan med ett svenskt företag. Den danska marknaden håller på att växa till sig. Det har varit sju år av kris och nu väntar sju år av tillväxt!

Hur resonerar ni kring förbindelsen mellan Helsingør och Helsingborg. Vilken betydelse har en fast förbindelse?

En fast förbindelse vill utan tvivel stärka den gemensamma infrastrukturen, med tillgång till varandras marknader, och det gör det mycket mer attraktivt för företag att etablera sina verksamheter i regionen. En fast förbindelse kommer också säkra rörligheten av medarbetare och därmed det ömsesidiga utbytet av kompetenser. Därtill kommer det faktum att Helsingborg med en fast förbindelse kommer närmare Köpenhamn, en stor fördel för den övergripande trafik- och infrastrukturen. Det viktigaste är nog att man jobbar på den mentala förbindelsen och försöker bilda en så kallad HH-identitet. Att folk bor i Helsingborg men arbetar i Helsingør, att tänka de två städerna som en och bilda en mental gångbro. Som företag hade vi haft en större närvaro i Helsingborg om det funnits en fast förbindelse. Det privata resandet hade varit detsamma oavsett en fast förbindelse. Jag tror att vi kommer ha en fast förbindelse i framtiden och kanske kommer folk att se regionen som mer integrerad. Det blir inte två städer utan en och samma. Det tar inte så lång tid att åka över sundet men mentalt kan resan vara lång.

Om du får bestämma, hur ser samarbetet ut om 20 år?

Kristian ritar upp hur han ser vår region: där finns fyra punkter; Helsingør, Helsingborg, Malmö och Köpenhamn. I Helsingør bor man och där finns det ett kulturellt utbud att utnyttja. I Helsingborg finns universitetet och industrin. Malmö lockar med sin handel och i Köpenhamn finns företagens huvudkontor. Jag tycker att det är positivt med nätverksmöten för att få reda på vilka andra företag där finns att samarbeta med. Man bör dock handplocka dessa och skräddarsy träffarna för effektivisera ett samarbete. Jag har alltid varit öppen för ett samarbete med den svenska arbetsförmedlingen i sökandet efter bra och kompetent arbetskraft. Om jag får bestämma själv så tror jag att kommunerna måste dra det tyngsta lasset för att få till ett samarbete mellan Helsingør och Helsingborg. Det hade varit bra om man som företagare hade kunnat använda Helsingborgs stad som plattform för att därigenom kunna marknadsföra danska företag på den svenska marknaden, och tvärtom. Här på Landinspektørkontoret är vi mycket positiva till ett samarbete - det är attraktivt att arbeta över Öresund!

Foto: Lizette Kabré

Kristian Baatrup, VD
Landinspektørkontoret

Ola Thufvesson

“Det gäller att rikta sin marknadsföring till rätt målgrupp.”

Ola Thufvesson forskar kring platsutveckling vid Institutionen för service management och tjänstvetenskap på Campus Helsingborg, Lunds universitet.

Ola har länge forskat om Helsingborgs stad och ser att det idag finns en hel del samarbete inom kultur-, turism- och designbranschen. Inom dessa områden finns det även en stor potential för utveckling i regionen. Skandinavien, Sverige och Danmark inkluderat, är känt för sin “goda smak”, framförallt inom design och arkitektur. Det är just där det redan finns ett intresse och en potential för ett samarbete som man ska börja, menar Ola. Det skapar en arena för möten, något som i framtiden kan generera fler möjligheter till samarbete på andra plan.

Cityhandeln i de båda städerna är ett annat exempel som kan dra stora fördelar av att förbättra samarbetet. Att tänka på Helsingborg och Helsingör som konkurrerande städer är lite snävt. Hade vi istället sett det som två ”stadskärnehavor” hade de två citykärnorna kunnat få ett helt annat besöksstryck. Ola spekulerar i vilken slagkraft en slogan som ”Shoppa i city” hade haft om den inneburit shoppa i en stad, ta en paus på en båt och fortsätta i ett annat land.

Kring det allmänna näringslivet i Helsingborg och Helsingör menar Ola att många svenskar har svårt att se utanför den idylliska stadskärnan i Helsingör vilket är en av anledningarna till att företagare i Helsingborg inte upptäckt norra Själland för samarbete. Det är märkligt att samhällen som Örkelljunga i nordöst inkluderats i vårt regionbygge men att zonen utanför gågatan i Helsingör är en vit fläck för många helsingborgare. Förutom Louisanna är det ganska tomt innan vi når centrala Köpenhamn och Kastrup. Vi bokstavligen ”ser” väldigt lite nordsjälländskt näringsliv framför oss.

Angående kluster i HH-regionen menar även Ola att styrkan ligger i att det inte direkt finns några, utan att mångsidigheten i näringslivet är själva styrkan. Denna variation har gjort att det aldrig blivit någon riktig ekonomisk katastrof i regionen. Dock finns det lite klustertendenser kring sjöfart, logistik och turism/detaljhandel.

Vad gäller språk och kultur föreligger där få problem. Det är istället brist på anledningar till möten över sundet som kan orsaka problem med kulturskillnader, fördomar och stereotypifiering. Med naturliga kontaktytor kan dessa skillnader överbryggas och ett gott samarbete uppstår. Det är viktigt att bygga på det som redan finns för att få folk att röra sig. Ett bra exempel är filmprojektet Boost på Dunkers kulturhus där svenska och danska ungdomar samarbetade under en tid. Hade man kunnat göra något liknande med gymnasieutbildningarna? Hade det varit intressant att varva terminerna mellan Danmark och Sverige? Ett samarbete måste ses mer långsiktigt och gränsöverskridande. Tidigare har man velat försöka locka danskar till Campus Helsingborg men närheten till Köpenhamn och skillnader i antagningssystemet har gjort detta svårt.

Den fasta förbindelsen är viktig när vi tittar på helheten i regionen men inte lika viktig för Helsingborg-Helsingör specifikt. Den lokala vinsten kommer bli marginell eftersom färjorna redan finns och är en attraktion i sig själva. Genom åren har Helsingborg varit en stad där danskar som hamnat i Sverige (arbete och/eller relationer) gärna valt eftersom de då kan fortsätta bo nära Danmark. För de danskar och tyskar som vill ha det riktiga Sverige med gran-skog så är inte Skåne tillräckligt exotiskt. Helsingborg kan dock nischa sig som staden som ligger i brytpunkten mellan Skogssverige och Kontinentaldanmark. Härifrån når vi både Smålandsskogen och Köpenhamn på ganska kort tid. Och detta är ungefär så det resoneras en gång i medeltiden när Helsingborg var Danmarks starkaste militära punkt.

Men den danska sidan innehåller mer natur än vi ofta tror i Skåne. Där finns till exempel bra vandringsleder i stora bokskogar och fina system av cykelbanor. Samhällen, serveringar och tågstationer gör detta till en mer lättillgänglig naturprodukt än vad vi hittar på den svenska sidan.

Ola tycker att det kan vara en god idé att satsa på det nya näringslivet som inte riktigt fått fäste än. Kanske områden som media, film, TV-produktioner, IT-lösningar, design, nästa våg av turistiska upplevelser med mera kan utvecklas över sundet. Att söka upp de etablerade och mogna företagen i syfte att få dessa att samarbeta för samarbetets egen skull kan vara tungrott.

Ola Tufvesson, forskare Campus
Helsingborg Lunds universitet

Källförteckning:

- Andersson, E., Hallencreutz, D., Lundequist, P. (2005) Att se det nya i det gamla: Handbok i regional klusteranalys. R 2005:16. Nutek.
- Berggren, C., Brulin, G., Læstadius, S. (1999). Den globaliserade ekonomins regionala paradox. Ekonomisk Debatt 1999, årg 27, nr 6 335.
- Henning, M., Moodysson, J., Nilsson, M. (2002) Skånska kluster och profilområden - en kritisk granskning. Region Skåne.
- Copenhagen Capacity (2014) Helsingør Kommune - Överblick över Erhvervsstruktur. Samarbejde om Proaktiv Investeringsfremme (SPI).
- Familjen Helsingborg (2014) Näringslivet i Familjen Helsingborg.
- Jansson, B. (2002). Vilken roll kan offentlig sektor spela i klusterdynamiken? Öhrlings Pricewaterhouse Coppers.
- Lundquist, K. (1996). Företag, regioner och internationell konkurrens: om regionala resursers betydelse. Diss. Lund : Univ.. Lund.
- Lindell, J. (red.) (2011). Storstäder och tillväxt: om storstadsregioners roll, betydelse och utmaningar för hållbar ekonomisk utveckling. Uppsala: Department of Social and Economic Geography, Uppsala University.
- Löfgren, O. (2007). Identitetstrafik över Öresund. I Grændse som skiller ej! Kontakter över Öresund under 1900-talet, Modéer, K. Å. (red.) 77-92. København : Museum Tusulanums Forlag.
- Malmberg, A. (2003). Beyond the cluster – local milieus and global connections. I Remaking the Global Economy, Jamie Peck and Henry Wai-chung Yeung (red.), 145-162. London: Sage Publications.
- Malmberg, A. (2002), Klusterdynamik och regional näringslivsutveckling - begreppsdiskussion och forskningsöversikt. Institutet för Tillväxtpolitiska Studier. A2002:008.
- NUTEK, (2001). Regionala vinnarkluster: en fråga om kompetensförsörjning, värdeskapande relationer och barriärbrytande visioner. Strategidokument, Klustergruppen.
- Olshov, A. (2012) Ekonomiska vinster av Øresundsförbindelsen: +105 mia. SEK fram till 2010. Øresundsinstitutet.
- Palludan, U., Persson, H. (2013). En ny Geografi - Øget Integration ved Øresund. Palludan fremtidsforskning. Copenhagen Institute for Future Studies
- Porter, M.E. (1990). The competitive advantage of nations. New York: Free Press.
- Sydsvenskan (2014). Christer Persson - "Som medskyldig kan jag säga att vi gjorde ett strategiskt misstag". Publicerad 23 juni 2014. Aktuella frågor.
- Örestat (2012) Livskvalité i Öresundsregionen.
www.orestat.se/sites/all/files/livskvalite_oresund_se.pdf
- Örestat (2012) Tendens Öresund 2012. www.tendensoresund.org
- Örestat (2014) Den ekonomiska utvecklingen i Öresundsregion.
www.orestat.se/sites/all/files/analys_ekonomisk_utveckling_i_o_reg_juni_2014.pdf
- Statistik:**
Hämtad från SCB; DST; Örestat samt Helsingborgs stad
- Forskarintervjuer:**
Ola Thuvfesson, Markus Idvall, Fredrik Nilsson, Richard Ek
- Rapporten är författad av Lars Persson, omvärldsanalytiker Helsingborgs stad
lars.j.persson@helsingborg.se

Helsingør Kommune
One Stop Erhvervsservice
Tel: +45 49 28 25 07
onestop@helsingor.dk

HELSINGBORG
Helsingborgs stad
Näringslivs- och destinationsutveckling
Tel. +46 42 10 30 30
naringslivsservice@helsingborg.se

